Компаративен преглед на државни мерки против инфлацијата во Албанија, Косово, Србија и Црна Гора (2020-2023)

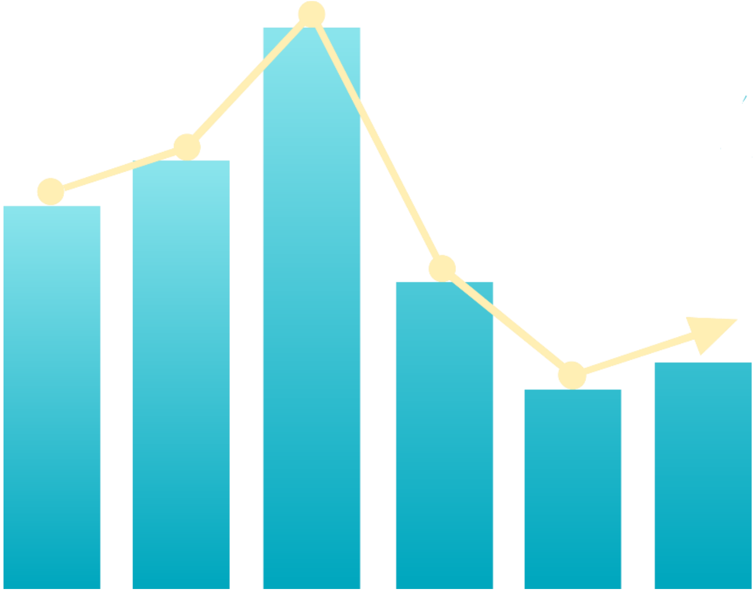

Издавач:

Асоцијација за демократски иницијативи (АДИ)

Автори на анализата:

Мила Станковиќ

Линдита Зуфери

Дизајн и обработка:

Центар за развој на медиумите на заедниците МЕДИУМ

Содржината на овој извештај е единствена одговорност на Асоцијацијата за демократски иницијативи (АДИ) и на партнерите, Решенија за Развој (ДеСо) и Пулсот на демократијата, и на ниту еден начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Швајцарската амбасада, Цивика мобилитас или организациите што ја спроведуваат.

Цивика мобилитас е програма на Швајцарската амбасада во С. Македонија, која ја спроведуваат НИРАС од Данска, Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и ФЦГ од Шведска. Целта на програмата е општествените промени во Северна Македонија да бидат поттикнати од силен граѓански сектор, активни граѓани и добра соработка со властите, што резултира со потранспарентно, поотчетно и социјално-инклузивно управување како на централно, така и на локално ниво

Компаративен преглед на државни мерки против инфлацијата во Албанија, Косово, Србија и Црна Гора (2020-2023)

Август 2023

Содржина

1. Вовед 1
1.1. Контекст и цел на извештајот 1
1.2. Методолошки белешки 3
2. Национални прегледи 4
2.1. Албанија 4
2.2. Косово 8
2.3. Србија 14
2.4. Црна Гора 18
2.5. Сумарна дискусија 23
3. Матрикс: Мерки против инфлација 27
3.1. Албанија 27
3.2. Косово 40
3.3. Србија 54
3.4. Црна Гора 67
4. Референци 80

1. Вовед

1.1. Контекст и цел на извештајот

Периодот во последните две години, всушност од втората половина на 2021 година па до денес, може да се карактеризира како време на сериозни економски предизвици, кои кулминираа со силниот раст на инфлацијата на глобално ниво. Причините за оваа економска криза генерално се јасни. Првата клучна причина беше глобалната пандемија во периодот 2020-2021 година, кога рестрикциите на движењето предизвикаа пореметување на глобалните трговски текови. Воедно, државите се впуштија во експанзивни монетарни и фискални политики за поттикнување на потрошувачката и зачувување на производството и работните места. Втората причина беше руската инвазија на Украина во февруари 2022 година. Таа исто така предизвика нарушување на глобалните пазари на енергија, храна, и други стратешки суровини и производи.

Инфлацијата, која достигна двоцифрен број во многу држави во светот, особено тешко ги погоди посиромашните држави и граѓани. Во одговор на инфлацијата, државите ширум светот превземаа широк спектар на мерки за спречување и намалување на растот на цените, поттикнување на потрошувачката, помош на бизнис секторот, помош на ранливи категории на граѓани, помош на стратешки значајни сектори и дејности. Овие мерки претставуваа комбиниран, и не секогаш кохерентен одговор на монетарната, фискалната, социјалната, трговската, енергетската, трудовата и други политики.

Државите од Западниот Балкан спаѓаат во групата на држави со среден приход и се генерално помеѓу најсиромашните на европскиот континент. Тие го почувствуваа ударот на енергетската криза и на инфлацијата подеднакво, па и посилно од нивните побогати соседи кои се членки на Европската Унија (ЕУ). Овие држави одговорија на кризата со пакети на мерки насочени кон одбрана на општи или секторски интереси. Некои мерки беа насочени кон целокупното граѓанство, додека други имаа фокус на одредени категории, како што се особено ранливи групи, пензионери, млади, итн. Понатаму, некои мерки се однесуваа на економијата и бизнис секторот воопшто, додека некои на одредени категории на производи или бизнис области (пр. храна, земјоделие, итн.). Некои од мерките имаа за цел спречување односно контрола на растот на цените (пр. ограничувања на профитни маржи, замрзнување на цени), додека пак други беа насочени кон зачувување на куповната

моќ на граѓаните (покачување на минимална плата, раст на плати и пензии, итн.). Енергијата и стратешките прехранбени производи беа без исклучок во фокусот на сите влади во регионот.

Целта на овој извештај е да направи споредбен преглед на мерките против инфлацијата и општата економска криза во четири држави од Западниот Балкан (по азбучен ред): Албанија, Косово, Србија, и Црна Гора.

Основната идеја на извештајот е да придонесе кон тековните дебати и анализи за борбата против инфлацијата со тоа што ќе помогне во обезбедување на споредбени податоци. Националните дебати во регионот вообичаено се концентрираа на мерките превземени на национално ниво и многу малку навлегуваа во споредби со другите држави во регионот. Јавноста во Северна Македонија знае многу малку за мерките превземени во Албанија или Србија, на пример. Истото важи и за другите држави во регионот. И покрај тоа, се наметнува впечатокот дека многу од мерките кои се воведоа од владите се слични во четирите држави кои се вклучени во прегледот. Притоа, на читателската публика ќе и биде јасно дека многу од мерките во овие четири држави се слични и со мерките кои беа воведени во Република Северна Македонија.

Очигледно е дека владите во регионот реагирале на сличен начин и покрај тоа што јавната дебата во голема мера не вклучувала компаративен осврт. Логично е дека барем во одредена мера, владите се информирале за тоа што прават другите држави. Можно е да земале примери една од друга, а можно е да следеле некои трети примери независно една од друга. Секако ова не се однесува на сите мерки. Некои мерки се стандардни инструменти на монетарната политика кои им се на располагање на централните банки. Притоа треба да се има во предвид дека две од државите во прегледот, Косово и Црна Гора, немаат сопствени валути. Некои од мерките, како што е покачување на плати и пензии се пак стандардни (понекогаш и политички) инструменти на владите во областите на трудовата и социјалната политика.

Освен компаративниот преглед на мерките во четирите држави во регионот, извештајот пренесува и клучни аргументи од јавната дебата во овие држави во одговор на воведените мерки. Притоа, предмет на преглед се ставовите и аргументите на експертската заедница, на политичката опозиција, како и на општата јавност. Разгледувањето и следењето на

јавните дебати дополнително ќе ја пополни сликата за одговорот на државите во Западниот Балкан на инфлацијата.

1.2. Методолошки белешки

Извештајот се потпира на преглед на клучни релевантни медиуми во четирите држави (Албанија, Косово, Србија, и Црна Гора), како и на преглед на официјални извори на информации, како што се веб страниците на владите во овие држави. Фокусот се базира на фактички настани, односно воведени мерки за борба против инфлацијата и општатата економска и енергетска криза. Дополнителен акцент е ставен на медиумскиот преглед на клучните аргументи и дебати по повод воведените мерки. Прегледот претставува исцрпен извештај за секој еден медиумски извештај или прилог кој известува или ги дискутира мерките. Целта е документирање на фактички настани (превземени мерки), такашто во изворите на информации (подолу во извештајот) често се наведува еден медиумски извор кој го документира настанот (и покрај тоа што се прегледани повеќе). Што се однесува до документирањето на дебатата, вообичаено се наведени повеќе од еден извор со тоа што пристапот е да се консултираат угледни, релевантни медиуми, и да се наведат само клучните аргументи.

Важно е да се напомене дека извештајот не се впушта во анализа на ефектите од мерките кои се превземени во овие четири држави. Генерално, досега има многу малку информации и/или анализи за ефектите од превземените мерки, што е и логично со оглед на тоа дека станува збор за тековни политики чиишто ефекти дополнително треба да се покажат во иднина. Притоа, станува збор за ефекти чиешто проценување е комплексен процес и чиишто заклучоции се ретко универзално прифатени.

Текстот се состои од два дела. Во првиот дел описно се опфатени извештаите за четирите држави кои се вклучени во прегледот: Албанија, Косово, Србија, и Црна Гора. Во вториот дел од извештајот се вклучени матриксите (табелите) со клучните мерки, изворите на информации за мерките, клучните аргументи и текови на јавните дебати и изворите за тие информации.

2. Национални прегледи

2.1. Албанија

За време на анализата на вести кои информираат за прашања поврзани со инфлација во Албанија, прегледани беа точно 34 статии, објавени од различни релевантни албански извори на вести, како и официјални владини соопштенија. Следува описен извештај на мерките преземени од албанската влада со цел справување со инфлацијата, како и јавната дискусија која ги следеше истите, во периодот од средината на 2020 година до мај, 2023 година.

Во април, 2020 година, владата на Албанија одобри 11 милијарди албански леки (преку фондот на Суверена Гаранција), при што основа две шеми во рамките на фондот. За првата шема беа алоцирани вкупно 11 милијарди леки со цел исплаќање на плати за вработените. Подоцна, владата алоцира уште 15 милијарди леки за втората шема, со цел финансиска помош на комерцијалните банки, за тие да можат полесно да обезбедуваат кредити за бизниси. (Албански центар за публикации, 2021а)

Во февруари, 2021 година, владата ја одобри Програмата за Економски Реформи, која се состоеше од вкупно 6 предлози:

1. Одржување на привременото покачување на фискалниот дефицит и јавниот долг, се додека не се исплатат трошоците за реконструкција како последица на земјотресот во 2019 година;
2. Проверка и одобрување на сите инвестирања направени со јавни средства врз основа на минимални критериуми;
3. Мониторинг на финансиската стабилност по пандемијата;
4. Поддршка на бизниси погодени од пандемијата, особено мали бизниси, како и индивидуите кои работат како трговци-поединци;
5. Забрзување на легислативата за поддршка на вработување се додека не се надминат ефектите од пандемијата. (Албански центар за публикации, 2021б)

Во јануари, 2022 година, Министерот за финансии и економија најави дека ќе бидат обезбедени 4 милијарди леки за Фондот на Суверена Гаранција, со цел поддршка на земјоделците. Најавено беше дека исплатите ќе се извршуваат во следните 4 години, со

цел олеснување на процесот на пристап до кредити. (Официјална веб страна на албанското Министерство за финансии, 2022)

Владата ја бранеше мерката и тврдеше дека земјоделието мора да биде приоритет кога станува збор за економски политики, земајќи предвид дека истото претставува 20% од вкупниот БДП на државата. Иако беа ветени 4 милијарди леки, само една милијарда беше исплатена во првата година, од кој бенефит имаа 6000 земјоделци. (Oranews, 2022; Монитор, 2022а)

Во март 2022 година, владата на Албанија го претстави Пакетот за Социјален Отпор, кој ги вклучуваше следните предлог реформи:

- Субвенции за електрична енергија;
- Субвенции за храна;
- Покачување на минималната плата;
- Преполовување на данокот на доход;
- Покачување на пензиите;
- Поддршка на земјоделците;
- Поддршка на јавниот транспорт;
- Основање на Совет за Транспарентност (Официјална веб страна на албанскиот Совет на министри, 2022).

По објавувањето на првиот пакет мерки за социјален отпор, премиерот на Албанија, Еди Рама, одржа состаноци со пензионери и го потенцираше фокусот на владата на решавање на нивните проблеми, како и на други ранливи категории на граѓани.

Како и да е, сепак беше изразена загриженост преку јавните дебати во врска со критериумите, како и реализирањето на покачувањата на пензиите по имплементацијата на првиот пакет. Некои пензионери тврдеа дека всушност никогаш не добиле повисоки пензии и дека податоците за нивните услови за живот се погрешно заведени во официјалните регистри (пр. некои пензионери живееја сами, па оттаму претставуваа подкатегорија на примателите за кои се сметаше дека живеат со некој друг). (ABC News AL, 2022; Rrugapress Al, 2022)

Дополнително, во март 2022 година, собранието на Албанија го одобри нормативниот акт кој формално го основа Советот за Транспарентност. Актот ги прецизираше и правилата за мониторинг и транспарентност на цените на одредени основни намирници, како и останати релевантни добра. (Албански центар за публикации, 2022а)

На почетокот на април, 2022 година, беше објавена и официјалната листа на намирници кои ќе бидат под надзор: брашно, сончогледово масло, шеќер и ориз. (Албански центар за публикации, 2022б)

Пред оваа одлука, Министерот за економија веќе ја имаше најавено иницијативата. Неколку недели по изјавите на министерот и по основањето на Советот за Транспарентност, најавени беа и пенали за сите компании и индивидуи кои ќе ги злоупотребат цените. Казните се движеа помеѓу 1 и 10 милиони албански леки. (Дритаре, 2023; Ботасот, 2023)

Во текот на 2022 година, албанската економија продолжи силно да закрепнува, и покрај зголемувањето на цените на храната и енергијата. (Групација на Светската Банка, 2023)

Во почетокот на мај 2022 година, Советот за Транспарентност ги постави маржите за брашното. Подоцна истиот месец, владата алоцира 3 милијарди леки за фондот за Суверена Гаранција, со цел помош на бизниси кои обезбедуваат основни производи. Оваа мерка беше имплементирана со помош на 4 комерцијални банки во Албанија и специјално таргетираше увозници на основни производи. (Албански центар за публикации, 2022в; Oranews, 2022б, Shquiptarja, 2022)

На крајот на јуни, 2022 година, Советот за Транспарентност ги постави маржите за останатите основни производи, а на почетокот на август истата година, советот ги ревидира маржите. (Албански Центар за Публикации, 2022г; Албански Центар за Публикации, 2022д)

Подоцна, владата го претстави вториот пакет за социјален отпор. Пакетот вреден 43.1 милијарди албански леки (околу 380 милиони евра) го таргетираше производствениот сектор, транспортот, како и субвенциите за електрична енергија за домашна и комерцијална употреба.

Вториот пакет ги содржеше следниве реформи:

- Покачување на пензиите за 6%;
- Покачување на платите во јавната администрација за 7%;
- Покачување на платите на вработените во полиција и во затворска полиција за 5.560 албански леки (околу 50 евра) и 10.548 албански леки (околу 90 евра) соодветно;
- Покачување на платите на јавните службеници за 5.000 албански леки (околу 40 евра);
- Покачување на минималната плата до 34.000 албански леки (околу 300 евра);
- Алоцирање на 500 милиони албански леки (околу 4.5 милиони евра) за 34 илјади земјоделци за гориво, како и 500 милиони албански леки за жито;
- Финансиска помош за рибното производство од 200 милиони албански леки (околу 1.5 милиони евра). (Официјална веб страна на Албански Совет на министри, 2022)

Земајќи го предвид високиот број на монополи и олигополи во Албанија во различни индустрии, критичарите на вториот пакет сметаа дека намалувањето на даноците би им било од полза само на неколку корпорации. Со цел мерката да биде поефективна, предложено беше да се преземат специјални мерки за локалната економија и да се продолжат во опфат субвенциите за електричната енергија.

Според некои аналитичари, позитивните аспекти на мерката имаат врска со финансиката поддршка која им се дава на граѓаните, правилното адресирање на потребите на индивидуите и компаниите, како и вистинското време во кое се нуди помошта.

Како и да е, за слабост се сметаше фактот дека не беше предвидена ниту една мерка за поддршка на студентите. Понатаму, според некои мислења, покачувањето на пензиите и финансиската помош на ранливите граѓани се сметаше за мерка која не е особено неопходна. Дополнително, владата беше критикувана поради употребата на комплицирани процедури за пристап до бенефициите. (Монитор, 2022б; Citizens Channel, 2022)

Во септември 2022 година, владата на Албанија направи ребаланс на буџетот и ја зголеми јавната потрошувачка за 13 милијарди албански леки (над 100 милиони евра) како одговор на покачувањата на цените. Со помош на оваа мерка, пензиите беа покачени уште еднаш, за 9.5%. (АТА, 2022)

Опозицијата ја критикуваше оваа мерка и ја сметаше за неефективна. Членови на опозицијата го потенцираа ценовниот лимит за електрична енергија која владата одбиваше да го имплементира, како и недостатокот на диверзификација на секторот за електрична енергија. Исто така, опозицијата го критикуваше и недостатокот на волја од страна на владата да ги оданочи големите производители на гориво и електрична енергија. (Scantv, 2022; Балканвеб, 2022)

На крајот на март, 2022 година, Советот за Транспарентност одлучи да ги регулира цените на горивото и природниот гас. Советот за Транспарентност ги промени цените на основните производи неколку пати во истата година, вклучувајќи го и горивото, а цените често осцилираа. Последната промена беше на почетокот на мај, кога советот одлучи да ја промени цената на нафтата. (Официјална веб страна на албанско Министерство за финансии и економија, 2022) Последната одлука беше сметана како обид на партијата да ги поткупи граѓаните пред изборите. (Албаниан Пост, 2022; Балканвеб, 2023).

2.2. Косово

Во склоп на анализата на вести кои информираат за прашања поврзани со инфлација во Косово, прегледани беа точно 42 статии, објавени од различни релевантни косовски извори на вести, како и официјални владини соопштенија. Следува описен извештај на мерките преземени од косовската влада со цел справување со инфлацијата, како и јавната дискусија која ги следеше истите, во периодот од средината на 2021 година до крајот на 2022 година.

Во јуни 2021 година, владата на Косово одлучи да компензира за сумата која беше одземена од пензискиот фонд, а која изнесуваше 101,772,415.81 евра. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2021)

Оваа одлука дојде како одговор на претходна одлука на владата на Косово која им дозволи на граѓаните да подигнат 10% од нивната пензиска заштеда со цел да ја поттикне потрошувачката и да го омекне ударот од економската неактивност за време да Ковид-19 карантините. (Официјална страна на косовскиот Совет на министри, 2020)

Иницијативата, која беше спроведена од две сукцесивни влади, беше генерално поддржана од пошироката јавност. Институтот за развојни политки објави и извештај преку кој ја поддржа оваа иницијатива. Изјавено беше дека мерката нема да ја дестабилизира економијата во Косово. Напротив, кога станува збор за мнозинството, оваа мерка имаше за цел да ја намали неформалната економија во Косово. (Institute for Development Policy, 2020; Телеграфи, n.d.)

Во јули 2021 година, владата на Косово го усвои пакетот за економско опоравување, вреден 420 милиони евра. Пакетот се состоеше од неколку мерки кои имаа за цел закрепнување на економијата по Ковид-19 кризата, но немаше и мерки кои директно го адресирааат покачувањето на цените. Како и да е, пакетот алоцираше средства во неколку различни сектори и за одредени демографски групи. Понудени беа и субвенции за земјоделие и земјоделски туризам, а целокупната сума изнесуваше 420 милиони евра. (Официјална страна на косовски Совет на министри, 2021)

Со неколку следни одлуки, владата ги зголеми примањата на примателите на социјална помош и пензионерите. Овие додатни исплати изнесуваа 30% за оние кои примаат пониска пензија или социјална исплата од 100 евра. Вкупната вредност на мерката изнесуваше 17 милиони евра. (Официјална страна на косовски Совет на министри, 2021)

Министерот за финансии изјави дека пакетот за економско опоравување поддржува пет категории со цел обезбедување на вработувања. Сепак, не постоеше временска рамка за имплементацијата на пакетот. Во меѓувреме, опозицијата изјави дека извршувањето на планот се чува за предизборниот период, но и дека самиот пакет не е одржлив и дека во голема мера зависи од јавниот долг. Сомнежи постоеја и во врска со алокацијата на средствата за пакетот од државниот буџет за 2022 година. Членови на опозициските партии тврдеа дека наместо ветените 450 милиони евра, владата исплатила само 127 милиони евра. Според анализи на институтот ГАП од Приштина, владата потрошила вкупно 212,253,800 евра во склоп на пакетот за опоравување во периодот од јули до декември, 2022 година. (Телеграфи, 2023; Клекихо, 2021; Gap Institute, 2023)

Во два наврати, во периодот од јануари до февруари 2022 година, владата на Косово презеде мерки за стабилизација на цената на електричната енергија. Таа одвои 10 милиони евра за омекнување на цената за време на енергетската криза. Подоцна, владата одлучи

да ја субвенцира цената на електричната енергија со дополнителни 90 милиони евра, земајќи го предвид драстичното покачување на увезената струја. Субвенциите дојдоа во време на тешка енергетска криза во Косово со сериозни прекини на снабдувањето со електрична енергија и континуирани покачувања на цената. (Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2022а; Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2022б)

Како и да е, многу граѓани и членови на граѓанското општество изјавија дека субвенционираната струја не е доволна за справување со кризата. До крајот на годината, германската влада и Европската Унија ветија помош. (Коха, 2022а; Коха, 2022б; Коха, 2022в)

Во март 2022 година, владата на Косово одлучи да наметне лимит на цената на нафтата и нафтените деривати. Одлучено беше максималната маржа на профит за нафтата да биде 4% за откуп на големо и 6% за малопродажба. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022в)

Во јуни 2023, владата одлучи да ја промени маржата на профит за нафта на 2% за откуп на големо и 12 центи за малопродажба. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022г)

Продавачите на нафта не беа задоволни со одлуката бидејќи според нив, ваквата мерка се коси со принципите на пазарот. Тие тврдеа дека мерката ќе ги доведе до банкрот. Опозициските партии побараа од владата да ја намали стапката на акцизниот данок и на ДДВ.

Одлуката за регулирање на цените на нафтата истече во ноември 2022 година, но владата најави дека нова регулатива може да биде наметната во иднина доколку цените неконтролирано растат. (Радио Слободна Европа Косово, 2022а; Клекихо, 2022а)

Во април 2022, владата привремено го забрани извозот на основни земјоделски производи за секојдневна употреба. Одлуката важеше до септември истата година откако владата процени дека има доволна понуда на домашниот пазар. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022д) Министерот за индустрија, претприемништво и

трговија, зборувајќи во име на владата, изјави дека одлуката беше неопходна земајќи ги предвид покачувањата на цените и можноста извозот да и штети на домашната понуда.

Во текот на февруари 2022, пред донесувањето на оваа одлука, Косово имаше извезено добра во вредност од околу 65.2 милиони евра, додека увозот на добра вредеше 414.7 милиони евра.

Одлуката за стопирање на извозот беше делумно мотивирана од недостатокот на државни резерви, како и „испаниченото" правање на залихи на основни производи од страна на граѓаните. Неколку недели подоцна, по одлуката за стопирање на извоз, производителите побараа од владата да ја ре-обмисли одлуката, бидејќи според нив, понудата во Косово беше задоволена и немаше потреба од чување на производите во државата. (Клекихо, 2022б; Радио Слободна Европа Косово, 2022б; Радио Слободна Европа Косово, 2022в)

Во април 2022 година, Министерот за финансии најави дека владата потпишала документи со вкупно 39 организации со цел дистрибуција на пакети со намирници за ранливи семејства. Вкупната сума на мерката беше 1.7 милиони евра. (Коха, 2022г)

Во август 2022 година, владата на Косово одлучи да го обврзе сервисот за јавни набавки на електрична енергија да ги пресмета трошоците на потрошувачите на начин на кој владата би субвенционирала половина количина од заштедената електрична енергија, со референтна цена од истите месеци претходната година. Владата оддели 41 милион евра за субвенционирање на електрична струја за крајните потрошувачи. Со други зборови, со помош на оваа мерка, владата имаше за цел да ги мотивира потрошувачите да штедат електрична енергија. Доколку една просечна сметка за потрошена електрична енергија изнесуваше 70 евра во август 2021 година, а истата би изнесувала 60 евра во август 2022 година, владата би обезбедила 20 евра за плаќање на истата сметка, при што потрошувачот би требало да плати само 40 евра. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022ѓ)

Подоцна, беа одвоени уште 19 милиони евра за субвенционирање на струјата. Одлуката за субвенционирање на струјата започна со имплементација во септември 2022 година. (Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022е)

Министерот за финансии, зборувајќи во име на владата, изјави дека преку 300.000 семејства ќе имаат корист од мерката. (Косово Енерџи, 2022)

Како и да е, иако генерално ја поддржаа мерката, експертите за енергетика тврдеа дека ваквата мерка треба да е само дел од поголема стратегија за зачувување на електрична енергија. Една од предложените мерки беше изолација на живеалишта. (Коха, 2022д)

Субвенционирањето заврши во април 2023 година, кога за време на прес-конференција, министерот за финансии изјави дека Косово заштедило до 88 милиони евра кои инаку ќе требаше да се вложат во увезување на електрична струја. Дополнително, министерот изјави дека иако мерката завршува во април, ќе следат нови мерки, поддржани од ЕУ. (Коха, 2022е)

Во април 2022 година, владата најави дека во план е алокација на 100 милиони евра за поддршка на неколку различни категории граѓани на кои им е потребна помош. Одлуката за имплементација на оваа мерка беше донесена еден месец подоцна, кога беа изгласани и уште неколку други мерки во рамки на пакетот за економско опоравување кој имаше за цел справување со инфлацијата.

Мерките беа: субвенционирање на струјата, покачување на пензијата за 100 евра, тримесечна поддршка за бизниси кои ќе се согласат да ја покачат платата на вработените за 100 евра (владата би исплатила половина од сумата), покачување на платите во јавната администрација за 100 евра, месечна исплата од 50 евра за сите вработени во секторот јавен транспорт до крајот на истата година, како и помош од 100 евра за студенти во ноември, истата година. (Клекихо, 2022в)

Одлуката беше пофалена од голем дел од примателите на финансиската помош, според тоа што може да се забележи преку јавните дебати. Како и да е, сепак постоеше и скептицизам, па некои мислења се базираа на тоа дека ваквото разделување на пари на граѓаните не доведува до долгорочно решение за проблемот со инфлацијата. (Сојуз на независни синдикати на Косово, 2022; Радио Слободна Европа Косово, 2022г)

Во октомври, 2022 година, Министерот за економија ги презентираше мерките за субвенција за купување на енергетски-ефикасна опрема, тврдејќи дека ваквите мерки би и

заштедиле преку 12 милиони евра на државата. Според министерството, опремата која би се субвенционирала вклучуваше бојлери, пелети, брикети, пумпи кои ја намалуваат потрошувачката за 30%, ефикасни клими, шпорети, дрва и друга опрема, за семејства на кои им треба помош. (Коха, 2022ж)

Владата изјави дека ултимативната цел на мерката е да се намалат цените на сметките за потрошена електрична енергија и да се обезбеди стабилна понуда на истата. Сепак, владата беше критикувана за предоцното имплементирање на мерката, земајќи предвид дека голем дел од граѓаните веќе се имаа снабдено со средства за огрев за претстојниот греен период. (Радио Слободна Европа Косово, 2022д)

Во октомври 2022 година, собранието на Косово изгласа предлог-закон за утврдување на привремен лимит на цената на основните намирници: житарки, брашно, жито, ориз, паста, сончогледово масло, млеко, сол, јајца, пилешко месо, шеќер, како и производи за основна хигиена. (Официјална веб страна на косовско собрание, 2022)

Во ноември 2022, собранието го изврши второто читање на предлог-законот и тој беше изгласан. (Клекихо, 2022г)

Според владеачката партија, законот имаше за цел регулирање на основните производи за потрошувачите во време на пазарна дестабилизација. Но, пред одобрувањето на предлог-законот, опозициските партии бараа тој да биде преработен поради нарушување на принципите на пазарната економија.

По одобрувањето, една од опозициските партии (ЛДК - Демократска Лига на Косово), го изнесе прашањето пред уставниот суд, тврдејќи дека законот ги повредува малите и средните претпријатија. Следствено ова, настанаа препирки во собранието помеѓу владата и опозицијата.

Според извештај подготвен од Светската Банка, економскиот шок предизвикан од руската инвазија на Украина и поврзаната енергетската криза, влијаеа на економската активност на Косово во текот на 2022 година, но економијата покажа знаци на отпорност. (Групација на Светската Банка, 2023)

2.3. Србија

За време на анализата на вести кои информираат за прашања поврзани со инфлација во Република Србија, прегледани беа точно 34 статии, објавени од различни релевантни српски извори на вести. Следува описен извештај на мерките преземени од српската влада со цел справување со инфлацијата, како и јавната дискусија која ги следеше, во периодот од 2021 година до мај 2023 година.

Во јануари, 2021 година, српската влада започна со имплементација на пакет економски мерки со цел усогласување на српската домашна економска политика со мерките на ЕУ. Во врска со инфлацијата, се дискутираше за пакет економска поддршка од околу 2 милијарди евра.

Почнувајќи од декември 2020 и за време на првиот квартал (Q1) на 2021 година, нивото на каматната стапка беше задржано на 1.0%. (Официјална веб страна на Владата на Република Србија, 2021)

Понатаму, како дел од пакетот, почнувајќи од февруари, 2021 година, владата им овозможи на граѓаните платформа за регистрација за еднократна исплата од 60 евра, со тоа што пензионираните граѓани, како и социјално загрозеното население би ги добиле средствата автоматски, без претходна регистрација. Јавната дебата во врска со пакетот економски мерки беше примен со доза скептицизам, поради неуспехот на владата да се справи со енергетската и инфлациската криза во претходната година. (Народна Банка на Србија, 2021; Б92, 2021)

Исто така, еднократната помош за граѓаните беше обележана како популистичка и како додатен товар на државниот долг. Економисти и останати јавни личности и експерти тврдеа дека процесот треба да биде поселективен и директно да таргетира граѓани на кои вистински им треба финансиска помош, наместо да се дели помош на секој кој истата ќе ја побара, што дополнително ја задолжува државата. (DW, 2021; Стандард, 2021)

Започнувајќи од почетокот на декември, 2021 година, владата на Република Србија ги „замрзна" цените на неколку основни намирници - мерка со важност од 60 дена.

Замрзнатите цени беа усогласени со цените заведени на 15^{ти} ноември истата година. За непридржување до мерката, како и за компании кои би продолжиле со редовно пресметување на маржата на профит за истите производи, предвидени беа соодветни penali. (Данас, 2021а)

Според јавната дебата, мерката се сметаше за неефективна кога станува збор за контролирање на макроекономските трендови, како и стапката на инфлација. Јавното мислење покажа незадоволство од оваа конкретна мерка, поради општото зголемување на цените на живот. Оттаму, граѓаните беа загрижени дека замрзнувањето на цените нема да го подобри нивното секојдневие. Дополнително, експертите тврдеа дека таквите мерки може да доведат до краткотрајни резултати, но истите се сметаа за неефективни на долг план. (Ал Џезира Балканс, 2021а; Данас, 2021б)

Во истиот период, владата на Србија донесе решение за цената на струјата за резервната понуда на електрична енергија со цел помош на граѓани кои немаат загарантиран довод на струја по 1^{ви} декември, 2021 година. Мерката ја одреди цената на електричната енергија за компании кои склучиле договори за резервен довод на струја, со цел овозможување на непрестана работа на нивните бизниси, како и создавање на услови за зачувување на посакуваната економска средина. Владата одлучи дека новата цена ќе има важност се додека не се стабилизира ситуацијата со референтната берза. (Блиц, 2021)

Во декември, 2021 година, за време на годишната прес-конференција, претседателот на Република Србија, Александар Вучиќ, најави дека млади луѓе на возраст од 16 до 30 години ќе добијат еднократна исплата од 100 евра во наредната година. Дополнително, претседателот најави финансиска поддршка од 85 евра за сите медицински работници, како и еднократна исплата од 170 евра за пензионирани граѓани. (Ал Џезира Балканс, 2021б) На јавната дебата повторно преовладуваше скептицизам. Еднократната помош беше окарактеризирана како предизборно ветување кон гласачкото тело и како популистичка мерка. Експертите тврдеа дека владата мора да понуди вистински мерки за да ја запре инфлацијата. (Нова, 2021)

На почетокот на февруари, 2022 година, владата ја одреди цената на нафтата и нафтените деривати со цел превенирање на прекин во снабдувањето, како и зачувување на стандардот на живот. Во почетокот на април, 2022 година, српската влада усвои нова

регулатива за ограничување на цената на нафтените деривати, идентична на постоечката, валидна до крајот на април истата година. Нафтените деривати беа подложни на уште неколку регулирања од страна на владата во текот на 2022 година. (Радио Слободна Европа Србија, 2022а; Ал Џезира Балканс, 2022а)

Во август, 2022 година, владата на Република Србија ја усвои фискалната стратегија за 2023 година, со проекции за 2024 и 2025 година, гарантирајќи успех на основните цели на владата при дефинирањето на економската и фискалната политика. Дополнително, беше усвоено решение за прашањето со јавното претпријатие „Електропривреда Србије". Решението предложи цена за снабдување со електрична енергија за оние кои немаат гарантиран довод на струја од 1ви јули до 31ви август, 2022 година. (РТВ, 2022) Кога станува збор за експертско мислење, според извештај подготвен од Европската Банка, силните перформанси на приходите и контролираното трошење го намалија фискалниот дефицит на 3,1 отсто до 2023 година. (Групација на Светската Банка, 2023)

На 16ти јуни, Министерот за финансии на Република Србија најави двоцифрено покачување на пензиите во државата. Најавено беше дека покачувањето би било усогласено во два наврати, во октомври/ноември и во јануари, и би обележало покачување од 18 до 20%. (Официјална веб страна на Владата на Република Србија, 2022а)

Мерката беше критикувана од експерти, кои тврдеа дека наместо покачување на пензии, владата треба да обрне внимание на покачувањето на стапката на инфлација, како покачените пензии не би биле „изедени" од високите цени на намирниците, како и лекарствата кои се често конзумирани од пензионерите. (Политика, 2022)

Во август 2022 година, имаше покачување на референтната каматна стапка по петти пат истата година. Народната банка на Србија усвои и пакет мерки кои ги обврзуваа банките да не ја зголемуваат цената на нивните услуги во текот на наредната година. Асоцијацијата на Српски Банки изјави дека договорот помеѓу банките и Народната банка е обид за придонесување кон заштитата на стандардот на живот.

Покачувањето на референтната стапка започна во април, 2021 година и се одвиваше на следниов начин:
- Април, 2021: покачување од 0.50%

- Мај/јуни, 2021: покачување од 0.50%
- Јули, 2021: покачување од 0.25%
- Август, 2021: покачување од 0.25%
- Септември, 2021: покачување од 0.50%
- Октомври, ноември и декември, 2021: покачување од 0.50% месечно
- Јануари, февруари и март, 2022: покачување од 0.25% месечно (Ал Џезира Балканс, 2022б; Euronews Србија, 2022)

Покачувањето на референтната стапка се сметаше за неопходна мерка, како еден од основните инструменти на монетарната политика на Република Србија. Експертите предупредуваа на „скапо задолжување", особено кога станува збор за станбени кредити, но, сепак се сметаше за неопходна мерка која не може да биде избегната во актуелната ситуација. (Euronews Србија, 2022; Бизнис Телеграф, 2022а)

На 1[ви] декември, 2022 година, владата одлучи да ги замрзне цените на основните намирници по втор пат од последното замрзнување на цените во јули и август, 2022 година. За време на истиот месец, владата ги замрзна и цените на нафтата и нафтените деривати. Исто така, со цел превенција на недостаток од нафта, владата го забрани извозот на горивото Евро Дизел. Граѓаните сметаа дека горивото е важно, но дека не е единствениот проблем. Дополнително, експертите тврдеа дека регулираната цена не ги покрива трошоците за откуп и дистрибуција и дека оваа мерка може да доведе до затворање на локални бензински станици. (Ал Џезира Балканс, 2022в; Официјална веб страна на Владата на Република Србија, 2022б; Радио Слободна Европа Србија, 2022б)

На почетокот на 2023 година, цените на основните намирница беа замрзнати уште еднаш. Иницијално, беше одлучено новите цени да важат до крајот на февруари наредната година, но, одлуката беше ревидирана за новите цени да важат до крајот на април следната година. (Параграф, 2023; Данас, 2023а; Бизнис Телеграф, 2023)

Мерката беше генерално примена со поддршка, иако експертите тврдеа дека не е доволно само да се замрзнат цените, туку владата треба да најде начин цените природно да се намалат.

Една од идеите предложена од експерти беше составување на системски закон со цел регулирање на цената на производството во земјоделието. Дополнително, стручни лица тврдеа дека константното замрзнување на цените создава илузија дека инфлацијата во Србија опаѓа, додека во реалноста истата е само неприметлива поради „поправката" на цените. Мерката се сметаше за несоодветна кога станува збор за плански, долгорочни решенија. Дебатите продолжија во текот на месец мај, а клучната поента беше дека минимален пад на цените не претставува дефлација. (Спутник, 2023; Данас, 2023б; Н1, 2023а)

Во март, 2023 година, Народната банка на Република Србија ја покачи клучната каматна стапка со цел спречување на дополнителна инфлација. Народната банка изјави дека нивните проекции за иднината вклучуваат надолна линија. Мерката беше повторена уште еднаш во април, 2023 година, кога Народната банка изјави дека мерката беше неопходна во тој момент. Не беа направени никакви промени во мај. (Н1, 2023б; Фокус Економикс, 2023)

2.4. Црна Гора

Во склоп на анализата на вести кои информираат за прашања поврзани со инфлација во Црна Гора, прегледани беа точно 29 статии, објавени од различни релевантни црногорски извори на вести и официјални владини соопштенија. Следува описен извештај на мерките превземени од владата на Црна Гора, со цел справување со инфлацијата, како и јавната дискусија која ги следеше, во периодот од април 2021 година до мај 2023 година.

Во почетокот на април 2021 година, започна имплементацијата на првата фаза од кредитната поддршка за економијата на Црна Гора, вклучувајќи пакет кредитни линии подготвени од Фондот за Инвестиции и Развој на Црна Гора, во соработка со Министерството за економски развој и Министерството за финансии и социјална благосостојба, со цел обезбедување дополнителна финансиска помош за ликвидност.

Вкупната сума на финансиската поддршка изнесуваше 10 милиони евра, од кои 150.000 беа наменети за решавање на проблемот со ликвидноста преку финансирање на работниот капитал, нето платите за работниците, како и трошоци за изнајмување. (Официјална веб страна на Владата на Црна Гора, 2021)

Во истиот период, како дел од првата фаза од кредитната поддршка, владата на Црна Гора започна со имплементација на нова даночна политика со цел контрола на покачувањето на стапката на инфлација. Како дел од реформата, покачена беше акцизата на тутунот и алкохолот, а најавено беше покачување и на данокот на уште неколку добра, вклучувајќи шеќер, какао и сладолед.

Според Министерството за финансии, ваквата мерка имаше за цел покачување на вкупната сума на средства која се влеваат во буџетот на државата. (Монитор, 2021; Политика, 2021)

Јавниот дискурс кој ја следеше оваа мерка беше исполнет со доза на скептицизам, особено помеѓу надлежни лица и експерти. Генералниот став беше дека покачената акциза на тутунот само би ја стимулирал сивата и црната економија и шверцувањето на добра. Оттаму, експертите предвидуваа дека ефектот би бил сосема спротивен, односно вкупната сума на финансии кои се влеваат во државната каса, напротив, би се намалила. Неколку опозициски партии тврдеа дека нема да ја поддржат ваквата реформа и се залагаа за дополнително намалување на акцизата на горивата, земајќи ги предвид покачените цени. (CDM, 2021а; CDM, 2021б; Мина, 2021а)

Во август, 2021 година, државата започна со донации на сончогледово масло на граѓаните. Мерката вклучуваше точно 64.000 литри на масло кои би биле дистрибуирани на социјално загрозените граѓани кои се борат со покачените цени на основните намирници.

Дополнително, владата најави дека ќе следува „замрзнување” на цената на лебот во последователниот период, како и таканаречени „социјални бонуси” - еднократна исплата од 30-100 евра за сите граѓани. (Данас, 2021в)

Оваа мерка беше обележана како популистичка од страна на опозицијата во Црна Гора во тој период, односно мерка која има за цел да ги поткупи граѓаните. Дополнително, членови од граѓанското општество тврдеа дека владата ги злоупотребува своите најранливи граѓани. (Вијести, 2021а; Вијести, 2021б)

На почетокот на ноември, 2021 година, владата започна со имплементација на проектот „Европа Сега”. Проектот се состоеше од пакет даночни регулативи кои се очекуваше да

стапат на сила до почетокот на следната година. Поточно, регулативите вклучуваа укинување на здравствените придонеси на платите, како и оданочувањето на платите под 700 евра бруто, покачување на минималната плата до 450 евра, и прогресивно одданочување на платите. (Глас Америке Балкан, 2022)

Дел од јавниот дискурс во врска со проектот „Европа Сега” беше скептичен по природа, поради големата сума на расходи кои би го оптеретиле буџетот. Пакетот закони се сметаше за непрецизиран и премногу опширен, па одредени засегнати страни бараа од владата да изработи дополнително разјаснување на деталите. (Вијести, 2022а; Вијести, 2022б)

Во средината на март, 2022 година, владата најави покачување на пензиите. Првите јавни дебати започнаа да се одвиваат во декември претходната година, но на почетокот на 2022 година, владата објави повеќе детали: покачување од 10% во мај, 2022 година, и дополнително покачување од 1-8% во август, 2022 година. Министерот за финансии и социјална благосостојба изјави дека станува збор за најголемото покачување на пензии во историјата на државата. (Мондо, 2022; Вијести, 2022в)

Слично, и оваа мерка се сметаше за популистична и неефективна. Експерти и засегнати страни тврдеа дека покачувањето е скоро неприметно, земајќи ги предвид покачените цени на основните производи за живот. Понатаму, експертите предвидуваа дека животните трошови додатно ќе се зголемуваат во периодот кој претстоеше и загрижени беа за тоа дали пензионерите воопшто ќе можат да ги преживеат скапите цени на живот. Членови на опозицијата побараа од владата да размисли за уште повисоко покачување, особено кога станува збор за корисниците на минималната пензија. Истото прашање станува актуелно и во средината на 2023 година, кога здруженија на пензионери бараат уште едно покачување, како пензионерите би можеле да се справат со високите цени на живот. (Вијести, 2022г; Вијести, 2022д; Вијести, 2023а)

Како и да е, важно е да се напомене и дека според извештај подготвен од Светската Банка, кога станува збор за долгорочни мерки, негативното влијание на зголемената инфлација во Црна Гора, во голема мера беше ублажено со зголемувањето на реалниот доход. (Групација на Светска Банка, 2023)

Во јуни 2022 година, владата привремено ги „замрзна” цените на основните намирници, како сончогледовото масло, брашното и шеќерот. Поради континуираното покачување на цените на основните намирници, владата тврдеше дека замрзнувањето на цените е единствениот начин за постигнување на некаква контрола без притоа сериозно да и се наштети на целокупната економија на државата. За трговците кои одбиваа да се придржуваат на новите цени, пропишани беа соодветни казни. (еКапија, 2022; Официјална веб страна на Владата на Црна Гора, 2022; Вијести, 2022ѓ)

Според експертите, владата доцнеше со имплементацијата на оваа мерка, иако генерално се сметаше за позитивна и неопходна, прифатена и од експертите и од опозициските партии. Како и да е, на владата и беа предложени и други мерки, како на пример инвестирање во економијата - мерка која би ја направила Црна Гора економски самостојна држава која не би морала да зависи од увоз на основни производи како млеко, месо и вода.

Додека владата ја убедуваше јавноста дека нема да дојде до недостиг на производи, експертите советуваа да не се прават долгорочни проекции, особено за време на непредвидливоста на војната во Украина. (DW, 2022; Актуелно, 2022)

Во јуни 2022 година, собранието гласаше и одлучи да ги изземе лебот и пецивата од производи на кои се плаќа ДДВ. Целта на мерката беше намалување на цената на лебот. Истовремено, владата одлучи да ја укине акцизата на пластиката која се користи за производство на амбалажи за храна и пијалоци. Ова би ги намалило трошоците на производство и ултимативно, крајната продажна цена на производите. (Данас, 2022; Бизнис, 2022) Оваа мерка беше генерално пофалена од опозицијата, експертите и граѓаните на Црна Гора. (Бизнис Телеграф, 2022б)

Во септември 2022 година, владата изгласа ребаланс на буџетот на државата и состави нов план за позајмување. Министерот за финансии изјави дека ребалансот на буџетот беше неопходен, како државата не би банкротирала. (Радио Слободна Европа, 2022а; Радио Слободна Европа, 2022б)

Според експертите, ребалансот на буџетот беше уште една популистичка мерка која ветуваше повеќе отколку што може да исполни. Дополнително, некои од амандманите,

според експертите, ветуваа премногу финансиски средства за одредени засегнати страни, додека обичните граѓани би биле повторно оставени сами на себе.

Во февруари 2023 година, собранието изгласа покачување на акцизата на одредени добра. Законот беше донесен заедно со уште 5 закони, наменети за регулација на проблемите кои се појавуваа како резултат на високата стапка на инфлација. Дополнително, се сметаше дека покачувањето на акцизниот данок би обезбедил повеќе средства за државниот буџет. (Побједа, 2023а)

Опозицијата сметаше дека станува збор за луксуз и аргументираше дека ваквата мерка само би ја стимулирала сивата економија и нелегалниот увоз на добра во Црна Гора. Како и да е, според мислењето на експертите, ваквата мерка беше дури и задоцнета и беше предмет на дебата помеѓу економисти долго пред законите да бидат изгласани во собранието. (Вијести, 2023; Побједа, 2023б; Портал Аналитика, 2023)

Во средината на март 2023 година, владата започна со имплементација на заеднички проект со неколку компании, наречен „Стоп на инфлацијата". Проектот се базираше на добрата волја на одредени трговци да создадат таканаречени „анти-инфлациски корпи за пазарење", со производи на кои би им наметнале ниски маржи на профит. Овој проект сеуште трае, со тоа што континуирано се зголемува бројот на трговци кои се приклучуваат во акцијата. (Мина, 2023; Вијести, 2023в; CDM, 2023; Мондо, 2023)

Граѓани на Подгорица сметаа дека мерката е генерално позитивна и навистина им помага да сврзат крај со крај кога станува збор за месечните пазарења на намирници.

Сепак, граѓаните сметаа дека голем дел од производите опфатени со мерката се всушност производи од понизок квалитет и идеално би било трговците да вклучат поразновидна палета на производи во анти-инфлациските пазарни корпи.

Здружението на независни синдикати ја пофали мерката, но побара од владата да го намали акцизниот данок за државата да има поголеми шанси за справување со инфлацијата. (Вијести, 2023г; Вијести, 2023д)

2.5. Сумарна дискусија

Прегледот на мерките против инфлацијата во четирите држави од регионот покажува дека во голема мера тие користеа исти или слични интервенции за справување со кризата. Поголем број од мерките беа користени од сите држави во регионот во изминатите две години. Некои од овие мерки беа насочени кон конкретни сектори во економијата заради нивното стратешко значење. Дел од мерките беа насочени кон одредени сегменти од населението. Важен дел од државната интервенција беше насочен кон амортизирање на ефектот од зголемените цени на електричната енергија. Сите четири држави интервенираа на пазарот на основни прехранбени производи. Се вршеа промени во даночната политика. Некои од државите забранија извоз на одредени стратешки добра.

Без некој посебен редослед, мерките кои беа применети од државите вклучуваа:

- Мерки за поддршка на земјоделците;
- Субвенции за електрична енергија;
- Субвенции за храна;
- Покачување на минималната плата;
- Покачување на пензиите;
- Покачување на социјалните примања;
- Поддршка за вработување;
- Даночни мерки;
- Контрола на цените на основни прехранбени производи;
- Контрола на цени на горива;
- Директна помош на бизниси;
- Директна (понекогаш еднократна) финансиска помош за групи на граѓани или на сите граѓани;
- Директна материјална помош (основни прехранбени производи, како масло за јадење, пакети храна) за одредени групи на граѓани;
- Забрана за извоз на одредени производи (земјоделски производи, горива, итн.);

- Покачување на плати (на одредени сектори) во јавната администрација;
- Финансиска помош за студенти;
- Субвенции за енергетска ефикасност;
- Директна помош на јавниот транспорт;
- Покачување на основна каматна стапка од страна на централните банки.

Овие номинално наведени категории на мерки се извонредно различни. Некои од нив се тесно дефинирани, еднозначни, како што се на пример покачувањата на пензии, минимални плати, плати во (делови од или цела) јавна администрација, итн. Други категории на мерки, како што се на пример мерките во фискалната политика, содржат во себе голем број на различни интервенции. Државите интеревенираа со намалување на одредени даноци и истовремено со покачување на други даноци. На пример, имаше случаи на намалување на данокот на доход (Албанија, 2022), укинување на оданочувањето на плати под 700 евра бруто износ (Црна Гора, 2022), прогресивно оданочување на плати (Црна Гора, 2022), укинување на ДДВ на леб и пецива (Црна Гора, 2022), зголемување на акцизи на одредени производи, итн.

Во областа на контролата на цените на стратешки прехранбени производи, интервенциите беа релативно слични. Се однесуваа на клучни категории на производи (леб, масло за јадење, брашно, шеќер, итн.) и се состоеја од ограничување на профитни маржи, привремени замрзнувања на цени, во комбинација со казни за економските субјекти кои не се придржуваат до ценовната политика.
Во областа на директна помош на бизнис секторот повторно има голем број на различни мерки. Во одредени случаи бизнисите на кои треба да им се помогне беа дефинирани по големина (мали фирми и трговци поединци), потоа по област во која што работат, на пример бизниси кои работат со снабдување на стратешки прехранбени производи (пр. увозници на основни производи, Албанија, 2022). Во одредени случаи помошта наменета за бизнис беше комбинирана со помош за зачувување/подобрување на приходот на вработените (помош на бизнис кои ќе ја покачат платата за одреден износ/ Косово 2022).

Државите во регионот во помала или поголема мера интервенираа и со директна финансиска, често еднократна помош на граѓаните. Во некои случаи оваа мерка беше наменета само за одредени категории на граѓани (пензионери, ранливи групи, итн.) додека во некои случаи беше насочена кон сите граѓани: помош за одредени групи на граѓани

(Косово, 2021), еднократна финансиска помош за сите граѓани, полесни услови за пензионери и ранливи групи (Србија, 2021), еднократна помош на млади од 16-30 години, еднократна исплата за здравствени работници, еднократна исплата за пензионери (Србија, 2022), еднократна помош на сите граѓани (Црна Гора, 2021).

Во помала мера, во некои држави имаше и примери на директна материјална помош, вообичано во храна, за одредени категории на граѓани: дистрибуција на пакети со храна за ранливи семејства (Косово, 2022), делење на масло за јадење на социјално загрозени граѓани (Црна Гора, 2021), итн.

Примери на забрани за извоз, исто така беа забележани во арсеналите на мерки кои ги применија државите: забрана на извоз на одредени земјоделски производи (Косово, 2022), забрана на извоз на одредени горива (Србија, 2022), итн.

Покачувањата на минималните плати и на пензиите очекувано создадоа притисоци за покачување на платите во јавниот сектор. Тоа доведе до циклуси на покачувања на плати во разни сегменти од јавниот сектор во регионот. Овој процес на барања за повисоки плати во јавниот сектор не е завршен и се очекува да биде интензивиран есента 2023.

Во одредени случаи државите интензивираа мерки и политики кои постоеја и претходно, но, кои добија на интензитет за време на економската и енергетската криза. Тоа е на пример случај со субвенциите за енергетска ефикасност која стана очигледно акутно потребна во период на високи трошоци за греење.

Различните мерки имаа различен товар врз државните буџети. Некои од мерките ги покачија трошоците на приватниот сектор, како на пример покачувањето на минималната плата, или ги ограничија приходите на приватниот сектор, како што е на пример контролата на профитните маржи. Многу други мерки значеа директно финансирање од јавните финансии, како што се разните субвенции (особено за електрична енергија), директна финансиска помош на одредени категории или на сите граѓани, итн.

Мерките често предизвикуваа верижни ефекти. Покачувањата на минималната плата, кои што најмногу беа на товар на приватниот сектор, повлекоа барања за покачувања и во јавниот сектор. Помошта дадена на одредена категорија на бизниси или граѓани

повлекуваше јавни дебати, критики и барање за помош од други категории на бизнис или граѓани.

Очигледно е дека државните мерки не беа дел од единствена кохерентна политика. Тоа беше забележано во јавните дебати насекаде во регионот. Додека некои мерки имаа за цел да го спречат растот на цените, други мерки како што се покачувањата на примањата, директно го поттикнуваа растот на цените. Меѓутоа впечатокот е дека владите во регионот едноставно немаа избор. Тие ги комбинираа целите на анти-инфлаторните политики со целите на политиките за социјална сигурност и мир.

3. Матрикс: Мерки против инфлација

3.1. Албанија

Мерка	Извор на податоци за мерката	Јавна дебата/коментари	Извори на податоци за јавната дебата
На 7 април 2020 година, владата на Албанија одобри 11 милијарди леки (преку Суверен гарантен фонд). Преку оваа мерка, Владата воспостави две шеми во рамките на Суверен гарантен фонд. Шема 1 имаше вкупен буџет од 11 милијарди леки и беше посветена на бизнисите да исплаќаат плати на своите вработени. Подоцна (наведена подолу, Програмата за економски реформи), Владата ќе одвои уште 15 милијарди леки како дел од Шемата 2 која беше	Garancia Sovrane - Qendra e Botimeve Zyrtare (Суверена гаранција - Центар за официјални публикации); 8 февруари 2021 година, објавено од Албанскиот центар за официјални публикации, страница 3391		

наменета за комерцијалните банки, со цел да се овозможи полесен пристап до кредити за бизнисите.			
На 8 февруари 2021 година, Владата ја одобри Програмата за економски реформи во која беа претставени шест препораки (и цела низа мерки во различни области на управување и сектори). Препораките вклучуваа: - Одржување на привременото зголемување на фискалниот дефицит и јавниот долг, додека не се исплатат трошоците за реконструкција по земјотресот во 2019 година; - Разгледување и одобрување на сите инвестиции кои се вршат со	Program of Economic Reforms - Qendra e Botimeve Zyrtare (Суверена гаранција - Центар за официјални публикации), 8 февруари 2021 година, објавено од Албанскиот центар за официјални публикации, стр. 2457		

јавни средства врз основа на минимални критериуми; - Следење на финансиската стабилност по пандемијата; - Поддршка на бизнисите погодени од пандемијата, особено малите бизниси и самовработените поединци; - Забрзување на законодавството за поддршка на напорите за реконструкција по земјотресот; - Одобрување мерки кои го поддржуваат вработувањето додека не се надминат ефектите од пандемијата.			
На 26.01.2022 година, Министерот за финансии и економија најави 4 милијарди денари во Суверен гарантен фонд како помош за земјоделците.	Ministria e Financave dhe Ekonomise	Владата ја бранеше оваа мерка тврдејќи дека земјоделството треба да се гледа како приоритет во однос на економските политики бидејќи истото сочинува 20% од БДП на земјата.	Rama: 4 mld lekë garanci sovrane për fermerët, ka perënduar koha e bujqësisë vetmitare (Рама: 4 милијарди. СИТЕ гаранции за земјоделците, земјоделството во

Исплатите од овој фонд ќе се извршуваат во текот на следните четири години. Фондот има за цел да им овозможи на земјоделците полесен пристап до кредити.			изолација заврши), 26 јануари 2022 година, објавено од OraNews.tv Garanci sovrane, 1 miliardë lekë në dispozicion të fermerëve (Суверена гаранција, 1 милијарда. СИТЕ на располагање на земјоделците), 16 јануари 2022 година, објавено од Monitor.al
На 12 март 2022 година, Владата на Албанија го претстави Пакетот за социјален отпор. Овој пакет имаше за цел следново: - Субвенции за електрична енергија; - Субвенции за храна; - Зголемување на минималната плата;	Qeveria Shqiptare - Keshilli i Ministrave (Албанската Влада - Советот на министри)	По објавувањето на првиот Пакет за социјален отпор, премиерот Еди Рама одржа средби со пензионерите и го истакна фокусот на неговата влада да им помогне нив, како и на другите ранливи категории на население. Сепак, загриженоста за критериумите и начините за	Paketa e Rezistencës, Rama takohet me pensionistët: Këtë nuk po e bën asnjë qeveri në Europë (Пакетот на отпорот, Рама се сретна со пензионерите: Ниту една друга влада во Европа не го прави ова), 14 март 2022 година, објавено од abcnews.al

- Преполовување на данокот на доход; - Зголемувањето на пензиите; - Помош за земјоделците; - Помош за јавен превоз; - Формирањето на Одборот за транспарентност.		остварување на зголемувањата на пензиите се појави по имплементацијата на Првиот пакет. Многу пензионери се пожалија дека всушност не добиваат зголемени пензии и дека во официјалните регистри нивната животна состојба е неточна (на пример, некои пензионери кои живееле сами и со тоа биле под-категорија на корисници се појавувале како да живеат со некој друг).	Qeveria, propagandë me paketën sociale, jo të gjithë pensionistët përfitojnë (Владината пропаганда со социјалниот пакет; помошта не ја користат сите пензионери), 9 април 2022 година, објавено од патотpress.al
На 18 март 2022 година, Собранието на Албанија го одобри нормативниот акт со кој формално беше формиран Одборот за транспарентност. Овој нормативен акт, исто така, ги утврдува правилата за транспарентност и следење	Akti normativ (Нормативен акт), 18 март 2022 година, објавено од Центарот за официјални публикации List of food products (1 април 2022 година; Објавено од Центарот за официјални публикации)	Пред оваа одлука Министерот за економија зборуваше за иницијативата за контрола на цените. Неколку недели по овие забелешки на министерот, а по формирањето на Одборот за транспарентност, беа	Bordi i Transparencës për çmimet: Kompanitë s'do kenë marzh fitimi! S'vendosim dot çmimet që duam! (Одборот за транспарентност за цените: Компаниите нема да имаат профитна маржа! Не можеме да ги поставиме

на цените на одредени основни прехранбени производи и други сродни производи. Одборот за транспарентност на 1 април 2022 година ја објави официјалната листа на прехранбени производи што ќе ги следи: брашно, сончогледово масло, шеќер, ориз.		објавени казните за оние фирми/поединци кои ги злоупотребуваат цените. Казните се движеа од 2 до 10 милиони леки.	цените што ги сакаме!), 18 март 2022 година, објавено од Dritare.net Gjobë nga 2 deri në 10 milionë lekë për bizneset që abuzojnë me çmimet në Shqipëri - Bota Sot
На 4 мај 2022 година, Одборот за транспарентност ја одреди профитната маржа за брашното на следниов начин: малопродажба на брашно +4 леки/kg; брашно на големо +20 леки/kg.	Profit margin for flour (4 мај 2022 година; објавено од Центарот за официјални публикации)		

На 26 мај 2022 година, Владата додели 3 милијарди леки на Суверениот гарантен фонд за бизнисите кои обезбедуваа основни „кошнички“ на производи. Оваа мерка беше спроведена преку четири комерцијални банки во Албанија и ги таргетираше увозниците на овие производи со цел зголемување на резервите.	Garancia Sovrane - Qendra e Botimeve Zyrtare (Суверена гаранција - Центар за официјални публикации), 13 мај 2020 година, објавено од Центарот за официјални публикации; страна 10260	Премиерот Еди Рама појасни дека мерката има за цел да ги зголеми резервите на стопанството и дека Владата ефективно ќе ги откупува производите кои не се продаваат и што ги имаат бизнисите на залиха. Имаше малку стручни анализи за оваа мерка (барем од оние кои беа достапни на интернет), но врз основа на коментарите на обичните граѓани, реакциите беа различни. Некои ја поддржаа мерката, додека други изразија загриженост во врска со логиката на мерката и можноста за злоупотреба од страна на бизнисите со, на пример, понуда на производи на кои им е истечен рокот или	Qeveria, 3 mld lekë garanci sovrane për bizneset që tregtojnë produktet e shportës (Владата издвојува 3 сметки. СЕК на Суверената гаранција за бизниси кои обезбедуваат кошнички производи), 26 мај 2022 година, објавено од OraNews.tv Zbardhet shuma/ Qeveria 3 mld lekë garanci sovrane për bizneset që tregtojnë produktet e shportës: Rrisni rezevrat ushqimore, nëse s'iu shiten, jua blen shteti (Сумата е позната/ Владата издвојува 3 милијарди. СИТЕ за суверена гаранција за бизниси кои обезбедуваат основни производи: Зголемете ги залихите, ако не можете да ги продадете,

		се пред истек, а сè уште има гарантиран купувач.	државата ќе ги купи), 2 април 2022 година, објавено од Shqiptarja.com
Одборот за транспарентност на 27 јуни 2022 година ја одреди профитната маржа за прехранбените производи на следниов начин: шеќер (на големо 15 леки/kg; малопродажба 3 леки/kg)	Profit margin for sugar 27 јуни 2022 година; Објавено од Центарот за официјални публикации		
На 8 август 2022 година, Одборот за транспарентност ги ресетираше профитните маржи за прехранбените производи на следниов начин: - ориз (трговија на големо 11 леки/kg; малопродажба 3 леки /kg) - шеќер (трговија на големо 15 леки /kg; малопродажба 3 леки /kg)	Profit margins - revised 8 август 2022 година; објавено од Центарот за официјални публикации; Страна 13613		

- брашно (трговија на големо 2,5 леки /kg; малопродажба 2,5 леки /kg) - сончогледово масло (трговија на големо 35 леки /лит; малопродажба 2 леки /l)			
На 8 август 2022 година, Владата на Албанија го претстави Вториот пакет на социјален отпор. Овој пакет вредеше 43,1 милијарда леки (околу 380 милиони евра). Вториот пакет беше насочен кон секторот производство, транспорт, субвенции за електрична енергија за домашна употреба и мали бизниси. Почнувајќи од септември истата година: - пензионерите би добиле зголемување на пензиите од 6%;	Qeveria Shqiptare Keshilli i Ministrave (Албанската Влада - Советот на министри) The Second Package of Social Resistance	Критичарите на Вториот пакет на социјален отпор тврдеа дека поради тоа што пазарот во Албанија има многу монополи или олигополи, на тој начин намалувањето на даноците неправедно ќе им користи на тие неколку корпорации. Беше предложено за поефикасна помош да се преземат мерки кои се насочени кон „локалните“ економии и да се прошират субвенциите за електрична енергија.	Efektet e Paketës së Re të Rezistencës Sociale (Ефектите од Вториот пакет на социјален отпор), 14 септември 2022 година, објавено од Monitor.al A është ‘mjaft’ për shqiptarët paketa e dytë e Rezistencës Sociale? (Дали Вториот пакет на отпор е доволен за Албанците?), 12 септември 2022 година, објавено од Skenderbeu.info Paketa e rezistencës sociale, kush përfiton e kush mbetet jashtë?

- вработените во јавниот сектор би добиле зголемување на платите од 7%; - Полицајците и затворската полиција би добиле покачување од 5560 леки (околу 50 евра) и 10548 леки (околу 90 евра), соодветно; - Јавните службеници би добиле покачување од 5000 леки (околу 40 евра); - Минималната плата е зголемена на 34.000 денари (околу 300 евра); - За гориво се издвоени 500 милиони (околу 4,5 милиони евра) за 34 илјади земјоделци, а за пченица дополнителни 500 милиони; - Рибарството е помогнато со 200 милиони леки (повеќе од 1,5 милиони евра).		Позитивните ефекти што ги даваат мерките, според дел од аналитичарите, се поврзани со финансиската помош што им се дава на луѓето, правилното решавање на потребите на поединци и бизниси и реалното време во кое се дава помошта. Сепак, исклучувањето на студентите од мерките за помош се смета за слабост. Понатаму, според мислењата на одредена категорија граѓани, зголемувањето на пензиите и помошта за класите со ниски приходи не се сметаше за нужно помошна мерка. Тоа е така затоа што тие доживуваат повисока инфлација од пријавената, бидејќи нивната потрошувачка најмногу е поврзана со самите	(Пакетот за социјален отпор, кој има корист, а кој е изоставен?), 9 септември 2022 година, објавено од Citizens-Channel.com

		производи кои поскапуваат. Дополнително, Владата беше критикувана дека користи сложени процедури за аплицирање, така што дури и оние кои имаа право на бенефиции, тешко ги добиваа.	
На 6 септември 2022 година, Владата на Албанија преку Нормативен акт го промени државниот буџет со што ги зголеми трошоците за 13 милијарди леки (над 100 милиони евра) за да одговори на поскапувањата. Според оваа мерка, пензиите повторно се зголемуваат за 9,5%.	Paketa antikrizë, Rama: Riindeksim brenda të njëjtit vit, shkon në 9.5% rritja e pensioneve (Антикризниот пакет Рама: Реиндексирање во истата година, зголемувањето на пензиите оди на 9,5%); 8 септември 2022 година; Објавено од Албанската телеграфска агенција	Овој нормативен акт беше критикуван за намалување на трошоците за социјални услуги, додека се фокусираше на нови проекти и проекти без набавки. Опозицијата ја критикуваше Владата дека не носи ефективни решенија. Тие ја потенцираа границата на цената на струјата која Владата не сакаше да ја наметне, како и недостигот од диверзификација на електричната енергија.	Paketa antikrizë, 52 milion euro për familjet në nevojë – Ndryshon buxheti/ Ibrahimaj: Masa për përblекimin e çmimeve, shkurtohen fondet për investime (Антикризниот пакет, 52 милиони евра за семејствата кои имаат потреба - Буџетот се менува / Ибрахимај: Мерките за борба против инфлацијата, се скратуваат инвестициските фондови), 6 септември 2022 година, објавено од Scantv.al

		Дополнително, опозицијата ја критикуваше неподготвеноста на Владата да ги оданочува големите производители на енергија и нафта за нивниот профит.	Tabaku: E papranueshme rritja e çmimit të energjisë në kohë krize, qeveria vetëm ankohet, nuk ofron zgjidhje. Аглекiiu: Paketa antikrizë, qesharake – Balkanweb.com (Табаку: поскапувањето на струјата е неприфатливо во време на криза, Владата само се жали и не нуди решенија. Агалиу: Антикризниот пакет е смешен), 9 септември 2022 година, објавено од BalkanWeb.com
Одборот за транспарентност на 29 март 2022 година донесе одлука за регулирање на цената на бензинот и природниот гас. Со оваа одлука, ценовните ограничувања на бензините беа поставени на следните нивоа:	Ministria e Financave dhe Ekonomise Министерство за финансии и економија	Бидејќи имало многу одлуки во текот на месеците, не постои ниту една нишка на јавен дискурс во врска со овој Одбор и неговите одлуки. Помеѓу рецензираните вести, дискурсот се фокусира на принципот на економија на слободен пазар и поголема	Bordi i Transparencës vendos për çmimet e reja të karburanteve (Одборот за транспарентност одлучува за новите цени на горивата), 13 април 2022 година, објавено од AlbanianPost.com

- Гасно масло: малопродажба 255 леки за литар; набавки на големо 199 леки за литар - Стандардно гасно масло: 237 леки за литар - Бензин: 211 леки за литар Гас: купување на мало 116 леки за литар; набавки на големо 104 леки за литар. Важна забелешка: Одлуката наведена погоре е прва одлука на Одборот за транспарентност од неговото основање. Одборот досега има објавено многу други одлуки поврзани со цените на основните добра. Одборот за транспарентност неколку пати ја менуваше цената на горивата, честопати осцилирачки, а најновата промена (која можевме да ја забележиме) беше на May 4, 2023 година, каде беше		државна контрола врз економијата. Бранејќи го принципот на слободна пазарна економија, премиерот Еди Рама ја бранеше одлуката на Владата да ги диктира цените на горивата. Најновата одлука на Бордот за транспарентност беше оценета како обид на партијата на власт да се жали на своите гласачи со оглед на тоа што се ближат локалните избори во Албанија.	Afrimi i zgjedhjeve, qeveria ul çmimin e naftës dhe benzinës. Bordi i transparencës e bën natën ditë, dy mbledhje brenda 24 orësh (Изборите се затвораат, владата ги намалува цените на нафтата и бензините, Бордот за транспарентност ја претвора ноќта во ден, две состаноци за 24 часа), 4 мај 2023 година, објавено од BalkanWeb.com

одлучено да се намали цената на нафтата.			

3.2. Косово

Мерка	Извор на податоци за мерката	Јавна дебата/коментари	Извори на податоци за јавната дебата
На 8 јуни 2021 година, Владата на Косово одлучи да ја надомести сумата на пари повлечена од пензискиот фонд (ТРУСТ). Вкупната сума изнесува 101.772.415,81 евра. Оваа одлука доаѓа по претходна одлука во декември 2020 година, кога Владата им дозволи на граѓаните на Косово да повлечат 10% од своите пензиски заштеди за да го поттикнат трошењето и/или	Decision to compensate the withdrawn sum of money, страна 17 Decision to allow citizens to withdraw 10% of their pension savings, страна 3	Оваа иницијатива, која беше спроведена од две последователни влади, беше широко поддржана. Институтот за развојни политики објави извештај во кој ја поддржува иницијативата. Понатаму, беше констатирано дека оваа мерка не ја дестабилизираше економијата во Косово. Напротив, за многумина ова го намали нивото на неформална економија во Косово.	Plani i Rimëkëmbjes së Qeverisë, 10 përqind i Trustit: Pse kjo masë funksionon? (Планот за економска обнова, 10% од пензискиот фонд: Зошто функционира оваа мерка?), ноември 2020 година, објавено од Институтот за развојни политики Tërheqja e 10 përqindëshit të Trustit, rreth 120 milionë euro do t'iu rimburësohen qytetarëve në pesë vitet e ardhshme

да го ублажат ударот на економската неактивност поради заклучувањето.			(Повлекувањето на 10% од пензиските фондови, околу 120 милиони евра ќе се надомести во наредните 5 години), Датумот не е достапен, објавено од Telegrafi.com
На 14 јули 2021 година, Владата на Косово донесе Пакет за економско закрепнување во износ од над 420 милиони евра. Пакетот за економско закрепнување вклучува голем број мерки насочени кон економско закрепнување по падот предизвикан од КОВИД-19. Овој пакет не се однесува на зголемувањето на цените само по себе, но може да се анализира од тој аспект. Овој пакет ги канализира инвестициите во	Decision for the Economic Recovery Package, страна 15 Decision 09/21, страна10 Decision 12/42, страна 12 Decision 15/121, страна 20	Министерот за финансии изјави дека со пакетот за закрепнување на економијата се поддржуваат 5 категории за да се обезбеди вработување. Сепак, немаше временска рамка за спроведување на овој пакет. Во меѓувреме опозицијата тврдеше дека извршувањето на планот предвиден во Пакетот се „зачувува“ за времето кога партијата во Владата ќе учествува на локалните избори во октомври 2021 година. Дополнително, други	Ministria e Financave nuk tregon se si dhe kur do të zbatohen masat e Pakos së ‘Ringjlekijes Ekonomike’ (Министерството за финансии не открива кога ќе се спроведат мерките од Пакетот за закрепнување на економијата), 30 јули, 2021 година, објавено од Клекихо.com; Bajrami thotë se nuk ka Pako të ringjlekijes ekonomike prej 420 milionë euro (Бајрами вели дека нема Пакет за економско закрепнување од 420

неколку сектори и преку различни стимулации, таргетира неколку различни демографски групи. Исто така, се нудат субвенции за инвестициски кредити, поддршка во ИТ и иновациите, поддршка на земјоделството и агротуризмот, итн. Вкупниот износ на овој пакет е 420 милиони евра. Со последователни одлуки (на пр. одлука 21.09., 24.06., 42.12., 15.121. итн.) Владата одобрува исплата на надоместоци за корисниците на социјална помош и пензиски шеми. Овие додатоци вредат 30% за оние кои добиваат ,помалку од 100 евра. Вредноста на оваа одлука е 17 милиони евра. Исто така, Владата		опозициски партии тврдат дека Пакетот не е одржлив бидејќи зависи многу на јавниот долг. Изразена беше загриженост и за распределбата на парите за Пакетот во државниот буџет за 2022 година. Од опозициските партии тврдеа дека за овој пакет Владата издвоила само 127 милиони евра наспроти ветените 450 милиони евра. Според анализата на институтот ГАП од Приштина, Владата потрошила вкупно 212.253.800 евра како дел од Пакетот за економско закрепнување во периодот јули-декември 2023 година.	милиони евра), 17 ноември 2021 година, објавено од Коха.нет; Sa mjete ka ndare Qeveria e Kosoves nga Programi i Ringjлекијеs Ekonomike gjate periudhes korrik-dhjetor 2022? (Колку пари искористи Владата од Програмата за економско закрепнување во периодот јули-декември 2022 година?), 24 март 2023 година, објавено од Институтот ГАП.

финансиски ги поддржува корисниците на социјалните шеми со вредност од 100 евра.			
Во две последователни одлуки (05/55, 01/60) во периодот јануари-февруари 2022 година, Владата на Косово презеде одредени мерки за стабилизирање на цената на електричната енергија. Со одлуката 05/55 Владата издвои 10 милиони евра за омекнување на трошоците од енергетската криза. Со одлуката 01/60 Владата ветува дека ќе ги субвенционира трошоците за струја до 90 милиони евра, со оглед на драматичното поскапување на увозната струја.	Decision 05/55, страна 17 Decision 01/60, страна 1	Субвенциите за електрична енергија доаѓаат во време на тешка енергетска криза во Косово, со сериозни прекини на струја и континуирани поскапувања. Многу партии во опозицијата во овој момент организираа протести. Владата, пак, го зголеми буџетот за субвенции за струја од 75 милиони на 90 милиони евра, а програмата за субвенционирање ја продолжи до април 2023 година. Сепак, многу граѓани и граѓански организации изјавија дека само субвенционирањето на сметките за струја не е	Edhe LDK-ja paralajmëron protestë kundër shtrenjtimit të energjisë (И ЛДК најавува протести против поскапувањето на струјата), 21 јануари 2022 година, објавено од Коха.нет Kriza energjetike: Qeveria jep 90 milionë euro, qytetarët duan masa shtesë (Енергетската криза: Владата издвојува 90 милиони евра, граѓаните бараат повеќе мерки), 5 февруари 2022 година; објавено од Коха.нет

		доволно за многу членови на општеството. До крајот на годината странски влади, како што е германската влада, а дополнително и ЕУ ветија помош.	BE-ja zotohet ta ndihmojë Kosovën në sektorin e energjisë (ЕУ ветува дека ќе му помогне на Косово во енергетскиот сектор), 16 октомври 2022 година; објавено од Коха.нет
На 3 март 2022 година, Владата на Косово одлучи да воведе ограничувања на цената на нафтата и нејзините деривати. Со одлуката 02/66, Владата го одреди максималниот опсег на добивка за нафтата од 4% над цената на чинење (за големи набавки) и 6% (за набавки од мал обем).	Decision 02/66, страна 10 Administrative Instruction	Продавачите на нафта во Косово не беа задоволни од одлуката за ставање на ценовните ограничувања бидејќи, според нив, тоа е спротивно на принципите на слободниот пазар. Тврдеа дека Управното упатство ќе ги доведе до стечај. Управната инструкција дополнително ги „подгреа“ нивните поплаки. Додека пак Владата тврдеше	Qeveria merr vendim për rregullimin e çmimit të naftës (Владата одлучува за регулирање на цените на нафтата), 22 јуни 2022 година; објавено од Радио Слободна Европа Skadimi i vendimit për çmime tavan, ky është çmimi i derivateve të naftës sot

Владата со административна инструкција на 23.06.2022 година ја одреди профитната маржа од 2 центи за големи набавки на нафта и 12 центи за мали набавки. Во оваа управна инструкција се задржани трошоците како што се: царина, акциза и ДДВ.		дека има разлики меѓу реалната цена на нафтата на меѓународните пазари и цените во Косово (што укажува на вештачка инфлација од продавачите на нафта). Опозициските партии, пак, побараа Владата да ги намали ДДВ и акцизата. Одлуката за регулирање на цената на нафтата истече на 6 ноември 2022 година и тогаш цените се движеа од 1,69 до 1,72 евра за литар. Сепак, Владата предупреди дека одлуката за регулирање на цената на нафтата може повторно да се наметне доколку цените неконтролирано се зголемат.	(Истекот на ценовните ограничувања, ова е цената на нафтата денес), 11 ноември 2022 година; објавено од Клекихо.com
На 13 април 2022 година, Владата одлучи привремено	Decision 09/69, страна 15	Министерот за индустрија, претприемништво и трговија,	Ndalohet përkohësisht eksporti i disa produkteve

да го забрани извозот на „основна агрохрана“ како пченка, јачмен, пченица, 'рж, овес (и брашно кое се добива од нив), сончогледово масло, бел шеќер, сол за човечка употреба. Оваа одлука беше на сила до септември истата година, откако Владата констатира дека има доволна понуда на внатрешниот пазар.		говорејќи во име на Владата, тврдеше дека одлуката е неопходна во однос на поскапувањата. Според министерот, извозот на основни стоки може да го загрози снабдувањето за потрошувачите во Косово. Во текот на месец февруари, пред донесувањето на оваа одлука, Косово извезе стоки во вредност од околу 65,2 милиони евра, а увезе стоки во вредност од 414,7 милиони евра. Одлуката за стопирање на извозот на прехранбени производи беше делумно мотивирана од недостатокот на државни резерви, како и од трупањето („панично	bazike agro-ushqimore (Привремено се забранува извоз на основни земјоделски производи), 13 април 2022 година; објавено од Клекихо.com Kosova ndalon eksportin e disa produkteve ushqimore (Косово го стопира извозот на неколку прехранбени производи), 13 април 2022 година; објавено од Радио Слободна Европа Konfuzioni për kohëzgjatjen e rezervave të Kosovës (Конфузија околу тоа колку долго би траеле државните резерви), 16 март 2022 година; објавено од Радио Слободна Европа

		купување“) на такви производи од страна на граѓаните. Неколку недели по одлуката за привремено стопирање на извозот, производителите на вакви производи побараа Владата да ја преиспита својата одлука бидејќи, според нив, побарувачката на пазарот во Косово била задоволена и како таква немало потреба тие производи да се задржат во земјата.	Prodhuesit kërkojnë rishqyrtimin e ndalimit të eksportit të produkteve bazë (Производителите бараат ревизија на забраната за извоз на основни производи), 26 април 2022 година, објавено од РТК
На 29 април 2022 година, министерот за финансии соопшти дека Владата склучила договори со 39 организации за дистрибуција на пакети со храна за семејствата кои имаат потреба. Вкупната сума на	Qeveria ndan 1,7 milionë euro për 34 mijë pako ushqimore për familjet në nevojë (Владата издвојува 1,7 милиони евра за 34.000 пакети со храна за семејствата кои имаат потреба); 29 април 2022		

овие зделки изнесува 1,7 милиони евра.	година; објавено од Коха.нет		
На 24 август 2022 година, Владата на Косово донесе одлука со која го обврзува Јавниот снабдувач на електрична енергија да ги пресмета трошоците на потрошувачите на тој начин што Владата субвенционира двојно повеќе заштедена електрична енергија во однос на истите месеци од претходната година, односно разликата во фактурата. Со одлука 23/94 Владата издвојува 41 милион евра за субвенционирање на електрична енергија за крајните потрошувачи.	Decision 21/94, страна 25 Decision 03/97, страна 3	Одлуката за субвенционирање на сметките за струја почна да се применува во септември 2022 година. Министерот за финансии, во име на Владата, тврдеше дека преку оваа одлука корист ќе имаат над 300.000 семејства. Енергетичарите, иако ја поздравија оваа мерка, изјавија дека таа е само еден дел од една поголема стратегија што треба да ја спроведе Владата за да заштеди електрична енергија. Изолацијата на куќите беше една од предложените мерки.	Kush do të përfitojë nga masa e qeverisë për subvencionim të rrymës? (Кој ќе има корист од владината мерка за субвенционирање на електрична енергија?), 5 септември 2022 година; објавено од Kosovo.energy Haxhimusa: Izolimi i shtëpive, i rëndësishëm, por vonë për këtë dimër (Хаџимуса: Изолацијата на куќата е важна, но доцни за оваа зима), 6 октомври 2022 година; Објавено од Коха.нет

Со други зборови, преку оваа шема Владата ги поттикнува потрошувачите да штедат електрична енергија со ветување дека ќе платат двојно поголема количина на заштедена електрична енергија во секој даден месец во однос на истиот месец од претходната година. Значи, ако сметката за струја во август 2021 година изнесувала 70 евра, додека таа од август 2022 година била 60 евра, Владата би платила 20 евра, па потрошувачот во август 2022 година би требало да плати само 40 евра. Со одлука 03/97 Владата на Косово издвојува уште 19 милиони евра за субвенции за струја.		Субвенционирањето на сметките за струја заврши во април 2023 година. Министерот за финансии на прес-конференција тврдеше дека Косово заштедило до 88 милиони евра кои ќе требаше да ги потрошат за увоз на струја доколку граѓаните не штеделе струја. Дополнително, министерот додава дека иако оваа мерка завршува во април, ќе има нови мерки за помош поддржани од ЕУ.	Përfundon subvencionimi i rrymës për kursimtarët (Субвенција за сметките за струја за оние кои штедат струја), 26 април 2023 година; објавено од Коха.нет

На 12 април 2022 година Владата најави дека ќе одвои 100 милиони евра за различни категории на општеството за привремена помош. Одлуката за спроведување на овие мерки дојде на 30 септември 2022 година (одлука 31/99), каде што Владата на Косово одобри дополнителни мерки во Пакетот за економско заживување наменети за справување со инфлацијата. Тие мерки се: 1.1. субвенција за електрична енергија; 1.2. 100 евра дополнително за пензионери; 1.3. приватните работодавачи кои ги	Ministri i Financave tregon se kur pritet të shpërndahen shtesat nga 100 euro (Министерот за финансии кажува кога ќе се испорачаат 100-те евра); 12 април 2022 година; објавено од Клекихо.com Decision 31/99, страна 52	Многу луѓе кои имаа корист од испораката на финансиска помош ја поздравија одлуката, како што се наведува во соопштението за печатот на Унијата на независниот синдикат на Косово. Сепак, постоеше и скептицизам за оваа мерка. Некои експерти тврдеа дека подарувањето 100 евра на граѓаните е „добротворност“ и нема да обезбеди одржливо решение за проблем како што е инфлацијата.	Vendimet e... - BSPK - Bashkimi i Sindikatave te Pavarura te Kosoves (Одлуката на седницата на Претседателството на БСПК), 20 април 2022 година; Соопштение за медиумите објавено на Фејсбук Njëqind eurot shtesë - ndihmë a lëmoshë (100 евра дополнително - помош или добротворна организација), 12 април 2022 година; објавено од Радио Слободна Европа

зголемуваат платите за 100 евра добиваат 50% од тоа зголемување од Владата за три месеци; 1.4. Вработените во јавните претпријатија од септември добиваат дополнителни 100 евра; 1.5. Вработените во јавниот сектор добиваат дополнителни 50 евра до крајот на годината; 1.6. Студенти добиваат помош од 100 евра во ноември.			
На 6 октомври 2022 година, Министерот за економија ги презентираше мерките за субвенционирање на набавка на енергетски ефикасна опрема. Тој тврдеше дека со овие мерки државата ќе и заштеди над 12 милиони	Rizvanolli prezanton masat për subvencionim të energjisë: Do t'ia kursejnë shtetit 12 mln euro (Ризваноли ги презентира мерките за субвенционирање на енергијата: Ќе ја спасиме	Од Владата тврдат дека со оваа шема за субвенционирање имаат за цел да ја намалат цената на сметките и да обезбедат стабилно снабдување со енергија. Но, Владата беше критикувана дека овие мерки	Qeveria subvencionon pajisjet efiçiente për ngrohje për qytetarë (Владата субвенционира ефикасна опрема за греење на граѓаните), 6 октомври 2022 година

евра. Според министерот, опремата што ќе се субвенционира вклучува котли за биомаса - дрво, пелети, брикети... топлински пумпи кои ја намалуваат потрошувачката на енергија за 30% (субвенција од 2500 евра), ефикасни климатизери (субвенција од 400 евра), ефикасни индивидуални печки со биомаса, дрво, за семејства на кои им е потребна помош.	државата 12 милиони евра), 6 октомври 2022 година, објавено од Коха.нет	ги донесе предоцна во годината (во октомври), бидејќи многу граѓани веќе самостојно ги направија потребните подготовки за зимата.	
На 27 октомври 2022 година, Собранието на Косово го изгласа предлог-законот за утврдување привремени ограничувања на цените на „основните производи“ вклучувајќи житарки, брашно, пченица, ориз, тестенини, сончогледово масло за	Draft law on interim measures of essential products in special cases of destabilization in the market Kuvendi miraton projektligjin për masat e përkohshme për produktet esenciale (Собранието го одобрува предлог-законот за времени	Од партијата на власт тврдеа дека предлог-законот за утврдување на ценовните ограничувања има за цел да го регулира снабдувањето со основни производи за потрошувачите во време на дестабилизација на пазарот.	Miratohet Projektligji për vendosjen e çmimeve tavan në produktet themelore (Се одобрува предлог-законот за ограничувања на цените на основните производи), 27 октомври 2022 година, објавено од Клекихо.com

јадење, млеко, кујнска сол, пилешки јајца, пилешко месо, шеќер, средства за лична хигиена итн. На 8 ноември Собранието го одржа второто читање на предлог-законот, кој повторно го изгласа.	мерки за суштински производи), 8 ноември 2022 година, објавено од Клекихо.com	Но, пред да се одобри предлог-законот, партиите од опозицијата побараа тој да се преработи бидејќи со него се нарушуваат принципите на слободната пазарна економија. По одобрувањето на предлог-законот, една од опозициските партии, Демократската лига на Косово (ЛДК), го изнесе пред уставниот суд бидејќи, според ЛДК, законот најмногу ги оштетува средните и малите претпријатија. Оваа постапка на опозицијата беше причина за многу расправии меѓу власта и опозицијата.	Çmimet tavan për produktet esenciale, opozita kërkon që të rishkruhet projektligji (Ограничувања на цените на основните производи, опозицијата бара препишување на законот), 10 октомври 2022 година, објавено од Клекихо.com LDK e çon në Kushtetuese Projektligjin për masat e përkohshme për produktet esenciale (ЛДК го носи пред Уставниот суд предлог-законот за времени мерки за суштински производи), 16 ноември 2022 година, објавен до 2022 година

3.3. Србија

Мерка	Извор на податоци за мерката	Јавна дебата/коментари	Извори на податоци за јавната дебата
Во јануари 2021 година, српската влада официјално започна со спроведување на пакет економски мерки насочени кон усогласување на економските политики на Србија со оние на ЕУ. За прашањето на инфлацијата се разговараше за пакет економска помош во износ од приближно две милијарди евра. Заклучно со декември 2020 година и во К-1 2021 година, нивото на референтната каматна стапка се задржа на непроменето ниво од 1,0%. Понатаму, како дел од пакетот, од февруари 2021 година, Владата отвори	Програм економских реформи важан за економски дијалог са ЕУ (19 февруари 2021 година, Официјална веб-страница на Владата на Република Србија) Полугодишни извештај о монетарној политици - Јануар - Јуни 2021 (јуни 2021 година, Централна банка на Република Србија) Mali: Svima po 60 evra; Ko dobija novac, kad se prijaviti, kome ide dodatnih 50 evra? 11 февруари 2021 година, Б92	Јавниот дискурс за пакетот економски политики наиде на извесен скептицизам поради неуспехот на владата да се справи со енергетската и инфлациската криза во претходната година. Освен тоа, директната еднократна финансиска поддршка за сите граѓани се сметаше за популистички потег и уште еден товар кон долгот на земјата. Економистите и другите политички фигури сметаа дека процесот треба да биде поселективен и да ги таргетира само граѓаните на кои навистина им е потребна финансиска поддршка, наместо едноставно да им ги	https://www.dw.com/sr/nova-pomo%C4%87-dr%C5%BEave-u-srbiji-da-li-je-ovo-stvarno-precizni-snajper-posle-bazuke/a-56403433 (Srbija: Da li je ovo stvarno precizni snajper posle bazuke?), 1 февруари, 2021, објавено од ДВ https://standard.rs/2021/04/21/kolika-je-cena-novca-iz-helikoptera/ Kolika je cena besplatnog „novca iz helikoptera“ (What is the cost of free "helicopter money"), 21 април, 2021, објавено од Нови Стандард

можност граѓаните да се регистрираат за еднократна исплата од 60 евра, при што пензионерите и граѓаните во социјален ризик автоматски се исплаќаат без претходна регистрација.		дадат парите на сите што ги побарале и дополнително да ја задолжуваат земјата.	
Од почетокот на декември 2021 година, Владата на Република Србија ги замрзна цените на неколку неопходни намирници во времетраење од 60 месеци. Замрзнатите цени одговараа на цените означени на 15 ноември истата година. Казни се пропишани за фирмите кои не се придржувале до начинот на пресметување на маржата или не ги ограничуваат цените на петте основни намирници.	https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/od-danas-u-srbiji-primeni-uredba-o-zamrzavanju-cena-osnovnih-namirnica/ (Od danas u Srbiji primena uredbe o zamrzavanju cena osnovnih namirnica), 1 декември, 2021, објавено од Данас	Според јавниот дискурс, оваа мерка беше оценета како неефикасна кога станува збор за контрола на макроекономските движења и стапката на инфлација. Во општото мислење се посочува на незадоволството од Владата во однос на оваа конкретна мерка поради општото поскапување на средствата за егзистенција воопшто. Така, граѓаните беа загрижени дека замрзнувањето на цените не	https://balkans.aljazeera.net/videos/2021/12/1/gradjani-srbije-kritikuju-zamrzavanja-cijena-pet-namirnica (Građani Srbije kritikuju odluku Vlade) 1 декември, 2021, објавено од Ал Џезеира Балкан https://www.danas.rs/bbc-news-serbian/privreda-i-inflacija-sta-znaci-to-sto-je-srbije-zamrzla-cene-pet-osnovnih-namirnica-2/ (Privreda i inflacija: Šta znači to što je Srbije zamrzla cene pet osnovnih namirnica) 1

		мора да го подобри нивното секојдневие. Експертите сметаат дека овие видови мерки може да донесат позитивни краткорочни резултати, но генерално се сметаат за неефикасни на долг рок.	декември, 2021, објавено од Данас
Владата на Србија донесе заклучок за цената на струјата за резервно снабдување со електрична енергија на крајните потрошувачи кои немаат право на гарантирано снабдување по 1 декември 2021 година. Со овој акт се утврдува цената на електричната енергија за компаниите кои би склучиле договори за	https://www.blic.rs/biznis/vesti/zamrznute-cene-pet-osnovnih-namirnica-vlada-je-upravo-presekla-evo-sta-nece-moci-da/yrdz7d3		

снабдување со резерва, со што би се овозможило нивно понатамошно работење и создавање клима за зачувување на поволен економски амбиент. Утврдената цена на струјата ќе се применува до стабилизирање на состојбата на референтната берза.			
	https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2021/12/29/vucic-srbija-ce-2030-godine-imati-i-najmanje-sest-naucnotehnoloskih-parkova (Vučić: Mladi od 16 do 30 godina dobijaju od države 100 eura) 29 декември, 2021, објавено од Ал Џезеира Балкан	Јавниот дискурс повторно имаше скептичен карактер. Еднократната финансиска поддршка што ја најави претседателот се сметаше за предизборно ветување на неговите гласачи и популистичка мерка. Експертите сметаа дека владата морала да донесе вистинска мерка за да ја запре инфлацијата.	https://nova.rs/vesti/biznis/gajic-pomoc-mladima-od-100-evra-kupovina-glasova-njihovih-roditelja-2/ (Gajić: Pomoć mladima od 100 evra – kupovina glasova njihovih roditelja) 31 декември 2021, објавено од Нова

Во декември 2021 година, претседателот на Република Србија, Александар Вучиќ, на годишната владина прес-конференција објави дека младите на возраст од 16 до 30 години ќе добијат 100 евра од државата следната година. Дополнително, најави и 85 евра помош за сите здравствени работници, како и 170 евра за пензионери.	https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-ograni%C4%8Denje-cena-goriva/31697765.html Vlada Srbije ograničila uredbom cenu goriva (The Government of Serbia limited the price of fuel by decree), 10 февруари, 2022, објавено од Радио Слободна Европа https://balkans.aljazeera.net/news/economy/2022/4/7/vlada-srbije-ogranicava-cijene-goriva-do-kraja-aprila Vlada Srbije ograničila cijene goriva do kraja aprila (The Government of Serbia limited fuel prices until the end of April), 7 април, 2022, објавено од Ал Џезеира Балкан		

На почетокот на февруари 2022 година, владата ја одреди цената на нафтата и нафтените деривати со цел да спречи големо нарушување и да го зачува животниот стандард на населението. Владата на Србија на почетокот на април 2022 година донесе нова регулатива за ограничување на цената на нафтените деривати, која ќе биде идентична со постојната и ќе важи до 30 април. Цените на нафтата и нафтените деривати ќе бидат регулирани уште неколку пати во текот на 2022 година.	https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-ograni%C4%8Denje-cena-goriva/31697765.html (Vlada Srbije ograničila uredbom cenu goriva), 10 февруари 2022, објавено од Радио Слободна Европа, https://balkans.aljazeera.net/news/economy/2022/4/7/vlada-srbije-ogranicava-cijene-goriva-do-kraja-aprila (Vlada Srbije ograničila cijene goriva do kraja aprila), 7 април 2022, објавено од Ал Џезеира Балкан	Не можевме да најдеме траги на јавен дискурс за регулирање на цените на нафтата и нафтените деривати во Република Србија.	

Во август 2022 година, Владата на Република Србија ја усвои Фискалната стратегија за 2023 година со проекции за 2024 и 2025 година, со што се обезбедува остварување на основните цели на Владата во дефинирањето на економската и фискалната политика. Владата на Србија го усвои Заклучокот со кој му препорачува на Јавното претпријатие „Електропривреда Србија“ резервното снабдување со електрична енергија на крајните потрошувачи, кои немаат право на гарантирано снабдување, од 1 јули до 31 август 2022 година да се врши на цена од 97,50 евра/	https://energetskiportal.rs/vlada-odredila-cenu-struje-od-1-jula-do-31-avgusta/ (Vlada odredila cenu struje od 1. jula do 31. Avgusta), 3 јуни 2022, објавено од Енергетски портал https://www.rtv.rs/sr_lat/ekonomija/cena-struje-za-privredu-jos-dva-meseca-75-evra-po-megavat-satu_1346007.html (Cena struje za privredu još dva meseca 75 evra po megavat-satu), 3 јуни 2022, објавено од Радио Телевизија Војводина	Не можевме да најдеме никакви траги на јавен дискурс за оваа конкретна мерка.	

MWh без ДДВ, за да не се загрози бизнисот и економскиот амбиент во Србија.			
На 16-ти јуни, министерот за финансии на Република Србија најави двоцифрено зголемување на исплатите на пензиите. Тој најави дека зголемувањето ќе биде усогласено во два наврати, во октомври/ноември и во јануари и ќе бележи пораст меѓу 18-20%.	(Могуће увођење „швајцарске формуле плус" ради бржег раста пензија), 16 јуни 2022, објавено на Официјална веб-страница на Владата на Република Србија	Оваа конкретна мерка наиде на одредени критики. Експертите оценија дека Владата наместо да ги зголемува пензиите, всушност треба да внимава на растечката инфлација, за да не ги „изеде" зголемените пензии од поскапувањето на намирниците, како и од лековите што вообичаено ги користат примателите на пензијата.	https://www.politika.rs/scc/clanak/525578/Nova-svajcarska-formula-sprecava-dalje-obezvredivanje-penzija (Нова „швајцарска формула" спречава даље обезвређивање пензија), 18 ноември 2022, објавено од Политика
Во август 2022 година забележано е зголемување на референтната каматна стапка по петти пат таа година и изнесува вкупен износ од 3%. Народната	https://balkans.aljazeera.net/videos/2022/8/12/narodna-banka-srbije-poostrava-monetarne-uslove (Narodna banka Srbije pooštrava monetarne uslove),	Зголемувањето на референтната каматна стапка се сметаше за неопходна мерка како еден од примарните инструменти на монетарната политика на	https://www.euronews.rs/biznis/biznis-vesti/83470/odluka-narodne-banke-srbije-ponovo-povecana-referentna-kamatna-stopa-

банка на Србија донесе и сет мерки со кои ги обврзува банките да не ги зголемуваат цените на услугите за следната година. Од Здружението на српските банки објаснуваат дека договорот меѓу банките и централната банка е обид да се придонесе за заштита на стандардите на граѓаните. Зголемувањето на референтната каматна стапка започна во април 2021 година и се одвиваше на следниов начин: - Април 2021 година: зголемување од 0,50%; - Мај/јуни 2021 година: зголемување од 0,5%; - Јули 2021 година: зголемување од 0,25%;	18 август 2022, објавено од Ал Џезеира Балкан https://www.euronews.rs/biznis/biznis-vesti/83470/odluka-narodne-banke-srbije-ponovo-povecana-referentna-kamatna-stopa-novi-rast-dinarskih-kredita/vest (Odluka Narodne banke Srbije: Ponovo povećana referentna kamatna stopa, novi rast dinarskih kredita), 6 април 2022, објавено од Еуроњуз Србија	Србија. Експертите предупредуваа за „поскапо“ задолжување, особено кога станува збор за хипотеките, но сепак се сметаше за неопходна мерка, која не може да се избегне.	novi-rast-dinarskih-kredita/vest (Odluka Narodne banke Srbije: Ponovo povećana referentna kamatna stopa, novi rast dinarskih kredita), 6 април 2022, објавено од Еуроњуз Србија https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3539539-nbs-prelomila-povecana-referentna-kamatna-stopa-sta-to-znaci-za-vase-rate (NBS prelomila: Povećana referentna kamatna stopa, šta to znači za vaše rate?), 11 август 2022, објавено од Бизнис Телеграф

- Август 2021 година: зголемување од 0,25%; - Септември 2021 година: зголемување од 0,50%; - Октомври, ноември и декември 2021 година: 0,50% зголемување секој месец; - Јануари, февруари и март 2022 година: 0,25% зголемување секој месец.			
На 1 декември 2022 година, Владата донесе одлука за уште еднаш да ги замрзне цените на основните намирници, по последното замрзнување на цените што се случи во јули и август. Истиот месец Владата ги замрзна и цените на нафтата и нафтените деривати. Понатаму, за да се осигура дека земјата нема да се	https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2022/7/28/srbija-ogranicila-cijene-plina-i-osnovnih-zivotnih-namirnica (Srbija ograničila cijene plina i osnovnih životnih namirnica), 28 јули 2022, објавено од Ал Џезеира Балкан https://www.srbija.gov.rs/vest/667942/ogranicena-visina-cena-osnovnih-zivotnih-namirnica.php	Граѓаните сметаа дека горивото е важно, но тоа не беше единственото прашање. Дополнително, експертите тврдеа дека регулираната цена не ги покрива секогаш трошоците за стекнување и дистрибуција, што доведе до затворање на бензински пумпи надвор од системот на меѓународни компании.	https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-gorivo-cene-zamrzavanje/32186026.html (Gorivo u Srbiji uprkos zamrzavanju cena blizu evropskog proseka), 21 декември 2022, објавено од Радио Слободна Европа

справи со недостигот на гориво, Владата го забрани извозот на Еуро дизел.	(Ограничена висина цена основних животних намирница), 1 декември 2022, објавено на Официјална веб страница на Владата на Србија		
На почетокот на 2023 година, цените на основните неопходни намирници повторно беа замрзнати. Замрзнувањето на цените ќе се продолжи до крајот на февруари, потоа уште еднаш до крајот на март и уште еднаш до крајот на април.	https://www.danubeogradu.rs/2023/01/cene-osnovnih-namirnica-u-beogradu-januar-2023/ (Cene osnovnih namirnica u Beogradu, januar 2023), 5 јануари 2023, објавено во Дан у Београду https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/270223/270223-vest8.html (UREDBA O OGRANIČENJU VISINE CENA OSNOVNIH ŽIVOTNIH NAMIRNICA: Primena Uredbe produžena	Јавниот дискурс за оваа специфична мерка и нејзините проширувања се состоеше од генерално поддржувачки аргументи, но експертите сметаа дека замрзнувањето на цените не е доволно и дека владата мора да изнајде начин како да ги намали цените. Идејата која беше предложена од експерти беше изработка на системски закон за уназадување на цената на производните трошоци во земјоделството. Експертите беа скептични дека цените ќе	https://lat.sputnikportal.rs/20230422/hoce-li-biti-pada-cena-hrane-i-u-srbiji-1154500221.html (Hoće li biti pada cena hrane i u Srbiji), 22 април, 2023, објавено од Спутник https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/zasto-je-hrana-skupa-u-srbiji-kolika-je-stvarno-nasa-inflacija-u-odnosu-na-okruzenje-i-zbog-cega-vlast-tvrdi-da-je-najniza-u-regionu/

	do 31.3.2023 Godine), 26 февруари 2023, Параграф https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/cene-osnovnih-zivotnih-namirnica-ostaju-iste-do-kraja-aprila/ (Cene osnovnih životnih namirnica ostaju iste do kraja aprila), 2 април 2023, објавено од Данас https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3655452-produzena-uredba-o-namrinicama (Saznajemo: Cena osnovnih namirnica ograničena do kraja aprila), 2 април 2023	се намалат сами по себе без никаква владина интервенција. Дополнително, експертите тврдеа дека постојаното замрзнување на цените создава илузија дека инфлацијата во Србија се намалува, а во реалноста таа е малку незабележлива поради фиксирањето на цените. Мерката се сметаше за несоодветна кога се разговараше за долгорочно решение за ова прашање. Овие дебати продолжија во текот на мај, пришто експертите тврдат дека мал пад на цените не мора да значи дефлација.	(Zašto je hrana skupa u Srbiji: Kolika je stvarno naša inflacija u odnosu na okruženje, i zbog čega vlast tvrdi da je najniža u regiony?), 19 април 2023, објавено од Данас https://n1info.rs/biznis/soskic-inflacija-nije-pobedjena-cene-ne-padaju-mi-smo-od-deflacije-jos-daleko/ (Profesor Šoškić objasnio ministru: Inflacija nije pobeđena, cene ne padaju), 26 мај 2023, објавено од Н1

Во март 2023 година, Народната банка на Република Србија ја зголеми основната основна каматна стапка за 25 bp за борба против увезената инфлација. Ова ќе влијае на заемите и заштедите. Српската народна банка соопшти дека нивните очекувања за иднината вклучуваат надолна патека. Оваа мерка ќе се повтори уште еднаш во април, за 25 б.п. Српската народна банка сметаше дека тоа е неопходно. Во мај не беа направени промени, а следниот состанок за утврдување на стапката беше закажан за 8 јуни 2023 година.	https://n1info.rs/english/news/national-bank-of-serbia-again-raises-key-policy-rate/ (National Bank of Serbia again raises key policy rate), 9 март 2023, објавено од Н1 https://www.focus-economics.com/country-indicator/serbia/interest-rate/ (Serbia Key Policy Rate), 11 мај, 2023, објавено од Фокус Економик		

3.4. Црна Гора

Мерка	Извор на податоци за мерката	Јавна дебата/коментари	Извори на податоци за јавната дебата
На почетокот на април 2021 година започна имплементацијата на првата фаза од кредитната поддршка за стопанството. Ова вклучуваше збир на кредитни линии подготвени од Фондот за инвестиции и развој на Црна Гора во соработка со Министерството за економски развој и Министерството за финансии и социјална заштита со цел да се обезбеди дополнителна финансиска поддршка за ликвидност. Вкупниот износ на финансиската поддршка	https://www.gov.me/clanak/pocinje-realizacija-prve-faze-kreditne-podrske-privredi (Počinje realizacija prve faze kreditne podrške privredi), 8 април 2021		

изнесуваше 20 милиони евра, од кои 150.000 беа наменети за решавање на проблемот со ликвидноста преку финансирање на обртни средства, нето плата за вработените и трошоци за закупнина.			
Почнувајќи од јули 2021 година, Владата на Црна Гора започна со примена на нова даночна политика со цел да се контролира зголемената инфлација. Како дел од политиката, Владата ќе ја зголеми акцизата за тутунот и алкохолот, а ќе ја зголеми и таксата за шеќер, какао и сладолед. Според Министерството за финансии, со тоа значително ќе се зголеми сумата на пари што влегува во буџетот.	https://www.monitor.co.me/najavljeno-novo-povecanje-akciza-na-duvan-i-duvanske-proizvode-svercovane-cigarete-cekaju-nove-namete-u-crnoj-gori/ (NAJAVLJENO NOVO POVEĆANJE AKCIZA NA DUVAN I DUVANSKE PROIZVODE: Švercovane cigarete čekaju nove namete u Crnoj Gori), 8 април 2021, објавено во Монитор	Оваа мерка наиде на незадоволство кај политичките личности и експертите. Општото мислење беше дека зголемената акциза за тутунот само ќе ги стимулира црните и сивите пазари да увезуваат повеќе шверцувани производи. Понатаму, експертите тврдеа дека и покрај очекувањата на Владата оваа мерка да го зголеми приливот на пари во буџетот, реалноста ќе биде	https://www.cdm.me/ekonomija/zbog-povecanja-akciza-doci-ce-do-rasta-sivog-trzista/ (Zbog povećanja akciza doći će do rasta sivog tržišta), 5 април 2021, објавено од ЦДМ https://www.cdm.me/ekonomija/stanic-o-akcizama-vlada-sprema-grcki-scenario-vodi-gradane-ka-siromastvu-i-unistava-privredu/

	https://www.nezavisne.com/ekonomija/trziste/Crna-Gora-od-1-jula-uvodi-akcizu-na-sladoled/661413 (Crna Gora od 1. jula uvodi akcize na sladoled), 13 мај 2021, објавено од Независне новине	сосема поинаква, а буџетскиот прилив најверојатно ќе се намали. Неколку опозициски партии изјавија дека нема да поддржат ваков предлог-закон и тврдеа дека Владата треба да размисли дури и за намалување на акцизата за горивото со оглед на поскапувањето.	(Stanić o akcizama: Vlada sprema grčki scenario, vodi građane ka siromaštvu i uništava privredu), 25 мај 2021, објавено од ЦДМ https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/df-nece-podrzati-novu-akciznu-politiku/ (DF neće podržati novu akciznu politiku), 24 декември 2021, објавено од Mina https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/stanic-drzava-moze-i-mora-uticati-na-smanjenje-akciza/ (Stanić: Država može i mora uticati na smanjenje akciza),

			14 октомври 2021, објавено од Мина
Владата почна да им дели бесплатно масло за јадење на граѓаните во август 2021 година. Мерката ќе опфати вкупно 64.000 литри масло што ќе се дистрибуира до граѓаните во социјален ризик кои се борат со зголемените трошоци за основните намирници. Владата најави и дека ќе ја замрзне цената на лебот во наредниот период, како и таканаречените „социјални бонуси“ - еднократна исплата од 30 до 100 евра за сите граѓани.	https://www.danas.rs/svet/vlada-crne-gore-daje-gradjanima-po-tri-litra-ulja/ (Vlada Crne Gore daje građanima po tri litra ulja), 1 август 2021, објавено од Данас	Опозицијата сметаше дека ова е популистичка мерка која има само намера да ги поткупи своите граѓани. Понатаму, членовите на граѓанскиот сектор тврдеа дека Владата ги искористува своите најранливите конституенти.	https://www.vijesti.me/vijesti/politika/569628/stanic-vlada-nesposobna-da-zaustavi-rast-nezaposlenosti-i-odlazak-mladih-iz-zemlje (Stanić: Vlada nesposobna da zaustavi rast nezaposlenosti i odlazak mladih iz zemlje), 6 октомври 2021, објавено од Вијести https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/564855/poslanici-terorisu-650-000-gradjana-taoci-smo-njihovih-sujeta-bolesnih-nauma-licnih-interesa ("Poslanici terorišu 650.000 građana, taoci smo njihovih sujeta, bolesnih nauma,

			ličnih interesa), 3 септември 2021, објавено од Вијести
На почетокот на ноември 2021 година, Владата започна со реализација на проектот „Европа сега“ по постигнат договор во Владата. „Европа сега“ е пакет на даночни регулативи кои се очекуваше да се применат до почетокот на следната година. Поконкретно, ќе се укинат придонесите за здравствено осигурување на платите, како и оданочувањето на платите до бруто износ од 700 евра, со зголемување на минималната плата на 450	https://www.danas.rs/svet/region/vlada-crne-gore-usvojila-program-evropa-sad/ (Vlada Crne Gore usvojila program Evropa sad), 4 ноември 2022, објавено од Данас https://www.glasamerike.net/a/vlada-crne-gore-usvojila-informaciju-o-projektu-evropa-sad-/6300004.html (Vlada Crne Gore usvojila informaciju o projektu "Evropa sad"), 4 ноември 2022, објавено од Глас на Америка	„Европа сега“ беше дочекан со скептицизам од некои страни, поради големиот износ на расходи со кој го оптоваруваше јавниот буџет. Понатаму, правниот пакет беше сметан за широк и нејасен од некои, при што одредени засегнати страни побараа дополнителна кристализација на деталите што овие закони и законски рамки ќе ги наметнат.	https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/621519/evropa-sad-rebalans-uslovljen-pumpanjem-rashoda-a-ne-programom-evropa-sad (Evropa sad: Rebalans uslovljen pumpanjem rashoda, a ne programom "Evropa sad"), 14 септември 2022, објавено од Вијести https://www.vijesti.me/vijesti/politika/636229/df-evropa-sad-da-se-preciznije-odredi-prema-predlozenim-amandmanima-na-zakon-o-lokalnoj-samoupravi (DF: Evropa sad da se preciznije odredi prema predloženim amandmanima na Zakon o lokalnoj

евра и прогресивно оданочување на платите.			samoupravi), 24 декември 2022, објавено од Вијести
Во средината на март 2022 година, Владата објави дека ќе ги зголеми пензиите за пензионери. Првите дискусии за оваа мерка започнаа во декември минатата година, но на почетокот на 2022 година Владата најави повеќе детали, односно зголемување од 10% во мај 2022 година, како и дополнително зголемување од 7-8% во август. Министерот за финансии и социјала изјави дека ова ќе биде најголемото зголемување на висината на пензијата во историјата на државата.	https://mondo.me/info/Crna-gora/a1008547/KOPRIVICA-Podizanje-minimalne-penzije-ce-obezbijediti-makar-elementarnu-egzistenciju.html (KOPRIVICA: Podizanje minimalne penzije će obezbijediti makar elementarnu egzistenciju), 20 декември 2021, објавено од Mondo https://www.vijesti.me/vijesti/politika/595614/spajic-u-maju-povecanje-penzija-za-oko-deset-odsto-zlato-najbolja-odbrana-od-rekordne-inflacije (Spajić: U maju povećanje penzija za oko deset odsto, zlato najbolja odbrana od rekordne inflacije), 18 март	Мерката беше оценета како популистичка и неефикасна. Експертите и засегнатите страни тврдеа дека зголемувањето е речиси незначително со оглед на зголемената цена на намирниците и другите потреби со кои се справуваат пензионираните граѓани. Дополнително, експертите прогнозираа дека трошоците за живот само ќе растат во наредниот период и беа загрижени дали примателите на минималниот износ на пензија ќе можат или нема да можат да преживеат во тие услови.	https://www.vijesti.me/tv/emisije/604201/povecanje-penzija-pojela-inflacija (Povećanje penzija "pojela" inflacija), 15 мај 2022, објавено од Вијести https://www.vijesti.me/vijesti/politika/609166/poslanici-sd-najnize-penzije-povecati-za-jos-23-odsto (Poslanici SD: Najniže penzije povećati za još 23 odsto), 16 јуни 2022, објавено од Вијести https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/656978/traze-

	2022, објавено од Вијести	Членовите на опозициските партии побараа Владата да размисли за уште поголемо зголемување кога станува збор за примателите на минималниот износ на пензија. Ова исто така ќе стане проблем во средината на 2023 година, кога здруженијата на пензионирани граѓани ќе побараат уште едно зголемување за пензионираните граѓани да можат да се справат со зголемените трошоци.	vanredno-povecanje-penzije-da-se-nadoknadi-inflacija (Traže vanredno povećanje penzije, da se nadoknadi inflacija), 17 мај 2023, објавено од Вијести
Владата во јуни 2022 година привремено ги замрзна цените на основните намирници, вклучително и маслото, брашното и шеќерот. Поради постојаното	https://me.ekapija.com/news/3743704/vlada-ogranicila-marze-na-brasno-secer-so-i-ulje (Vlada ograničila marže na brašno, šećer, so i ulje), 23	Според експертите, Владата малку задоцнила на сцената со оваа конкретна мерка, иако таа генерално се сметала за неопходна и била пофалена	https://www.dw.com/hr/crna-gora-kako-protiv-inflacije/a-63250609 (Crna Gora: kako protiv inflacije?), 27 септември

зголемување на трошоците на намирниците, Владата смета дека единствен начин да се контролира цената без премногу да се наштети на стопанството е со замрзнување на цените. Казни беа пропишани за трговците кои нема да го почитуваат замрзнувањето на цените.	јуни 2022, објавено од еКапија https://www.gov.me/clanak/vlada-ogranicila-marze-na-brasno-ulje-secer-i-so (Vlada ograničila marže na brašno, ulje, šećer i so), 23 јуни 2022 https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/610422/ko-ne-ogranici-marze-kazna-do-10000-eura (Ko ne ograniči marže kazna do 10.000 eura), 25 јуни 2022, објавено од Вијести	од експерти и опозициски партии. Сепак, на Владата и беа предложени други мерки, вклучително и инвестиции во економијата, кои би ја направиле Црна Гора економски понезависна земја и земја која не мора да се потпира на увоз кога станува збор за основните намирници како што се млекото, месото и водата. Додека Владата ја уверуваше јавноста дека нема да има недостиг на производи во претстојната есен, експертите советуваа да не се прават долгорочни предвидувања, особено со оглед на непредвидливоста на војната во Украина.	2022, објавено од ДВ https://www.aktuelno.me/ekonomija/nadlezni-ne-ocekuju-probleme-tvrde-da-tokom-jeseni-i-zime-nece-biti-nestasice-hrane/ (Tvrde da tokom jeseni i zime neće biti nestašice hrane), 18 септември 2022, објавено од Актуелно

Во јуни 2022 година, Собранието изгласа и се согласи лебот и лебните производи да се ослободат од ДДВ. Мерката имаше за цел да ја намали цената на лебот. Понатаму, Владата донесе одлука за укинување на акцизата за пластиката која се користи за производство на пакувања за храна и пијалоци. Ова, за возврат, би ги намалило трошоците за производство за производителите на храна и на крајот, крајната потрошувачка цена на производите.	https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/skupstina-crne-gore-odlucila-ukida-se-pdv-na-hleb/ (Skupština Crne Gore odlučila: Ukida se PDV na hleb), 15 јуни 2022, објавено во Данас https://biznis.rs/vesti/crna-gora-ukida-pdv-na-hleb-kao-i-akcize-na-plastiku/ (Crna Gora ukida PDV na hleb, kao i akcize na plastiku), 16 јуни 2022, објавено од Бизнис	Мерката генерално наиде на поддршка од опозициските партии и од граѓаните.	https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3507890-crnogorci-podrzali-predlog-o-ukidanju-pdv-na-hleb (Crnogorci podržali predlog o ukidanju PDV na hleb), 3 јуни 2022, објавено од Бизнис Телеграф

Во септември 2022 година, Владата изгласа и донесе ребаланс на буџетот кој дојде со нов план за задолжување. Министерот за финансии изјави дека ребалансот на буџетот е неопходен за да не банкротира државата.	https://www.slobodnaevropa.org/a/budzet-crna-gora-usvojen-parlament-rebalans-/32056352.html (U crnogorskom parlamentu usvojen rebalans budžeta i nova zaduženja), 29 септември 2022, објавено од Радио Слободна Европа	Според експертите, ребалансот на буџетот се сметаше за уште една популистичка мерка која ветуваше многу, но со помала веројатност ќе ги исполни ветувањата. Понатаму, дел од измените не беа баш прифатени бидејќи според одредени мислења ветуваат премногу пари за одредени чинители, додека редовните граѓани повторно ќе бидат оставени без надзор.	https://www.slobodnaevropa.org/a/budzet-socijalna-davanja-izbori-crna-gora/32199166.html (Crnogorski budžet 'široke ruke), 29 декември 2022, објавено од Радио Слободна Европа
Во февруари 2023 година, Собранието го изгласа и донесе предлог-законот со кој се регулира зголемувањето на акцизите за одредени стоки. Предлог-законот беше изгласан во група од вкупно 5 економски предлог-закони кои имаа за	https://www.pobjeda.me/clanak/damjanovic-set-poreskih-akata-bi-trebalo-da-odredimo-prije-predsjednicke-kampanje (Usvojene izmjene i dopune Zakona o akcizama), 28 февруари 2023, објавено од Побједа	Опозицијата ја сметаше мерката за луксуз и според нивниот став таа само ќе придонесе за сивата и црната економија и увозот на шверцувани производи во Црна Гора.	https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/645569/konjevic-df-ura-demokrate-izglasali-spajiceve-lose-predloge-spajic-inflacija-bila-tri-odsto-kada-smo-to-predlagali (Konjević: DF, URA, Demokrate izglasali Spajićeve loše predloge;

цел да го регулираат прашањето за фрапантната инфлација. Покачувањето на акцизата имаше за цел да обезбеди поголем прилив на пари во јавниот буџет.		Сепак, според експертите, овој вид на мерки веќе одамна се чекаше и претходно беше предмет на дискусија меѓу економистите.	Spajić: Inflacija bila tri odsto kada smo to predlagali), 23 јануари 2023, објавено од Вијести https://www.pobjeda.me/clanak/damjanovic-set-poreskih-akata-bi-trebalo-da-odredimo-prije-predsjednicke-kampanje (Usvojene izmjene i dopune Zakona o akcizama), 28 февруари 2023, објавено од Побједа
Во средината на март 2023 година, Владата започна со имплементација на заеднички проект со неколку поголеми трговски продавници наречен „Стоп за инфлацијата“. Проектот се базираше на подготвеноста на наведените трговци да	https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/od-utorka-snizene-cijene-u-sklopu-akcije-stop-inflaciji/ (Od utorka snižene cijene u sklopu akcije Stop inflaciji), 16 март 2023, објавено од	Граѓани на Подгорица изјавија дека мерката е позитивна и дека помага да се врзе крај со крај кога станува збор за месечно купување намирници. Сепак, тие сметаа дека иницијативата се однесува само на производи со помал квалитет и побараа	https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/648778/gradjani-podgorice-o-akciji-stop-inflaciji-i-hvale-snizenje-i-traze-kvalitet (Građani Podgorice o akciji "Stop inflaciji": I hvale sniženje, i traže kvalitet), 23 март 2023, објавено од

создадат т.н. „анти-инфлациски корпи за пазарење”, со производи на кои би им наметнале ниски маржи на профит. Проектот сѐ уште се одвива во моментов, со повеќе трговски продавници и трговци кои се придружуваат на каузата.	Мина https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/653572/mert-telekomunikacioni-operatori-se-pridruzili-akciji-stop-inflaciji (MERT: Telekomunikacioni operatori se pridružili akciji "Stop inflaciji"), 24 април 2023, објавено од Вијести https://www.cdm.me/ekonomija/durovic-nastavljamo-sa-akcijom-stop-inflaciji-i-u-junu/ (Đurović: Nastavljamo sa akcijom Stop inflaciji i u junu), 6 јуни 2023, објавено во ДЦМ https://mondo.me/info/Ekonomija/a1158627/Azuran-spisak-kompanija-koje-ucestvuju-u-akciji-Stop-inflaciji.html	иницијативата да се прошири и да вклучи поширок спектар на производи. Сојузот на независни синдикати ја пофали мерката, но побара од Владата уште да ја намали акцизата за земјата да има подобри шанси да се справи со инфлацијата.	Вијести https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/648717/usscg-vlada-da-vrati-umanjene-akcize-za-gorivo-puna-podrska-akciji-stop-inflaciji (USSCG: Vlada da vrati umanjene akcize za gorivo, puna podrška akciji "Stop inflaciji"), 21 март 2023, објавено од Вијести

	(VLADA CRNE GORE: SPISAK KOMPANIJA I ARTIKALA KOJE UČESTVUJU U AKCIJI STOP INFLACIJI JE AŽURAN!), 4 април 2023, објавено од Мондо		

4. Референци

- Официјална веб страна на Владата на Република Србија, "Програм економских реформи важан за економски дијалог са ЕУ", 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.srbija.gov.rs/vest/521316/program-ekonomskih-reformi-vazan-za-ekonomski-dijalog-sa-eu.php
- Народна Банка на Србија, "Полугодишњи извештај о монетарној политици", 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/publikacije/mp/monetarna_politika_I_2021.pdf
- "Mali: Svima po 60 evra; Ko dobija novac, kad se prijaviti, kome ide dodatnih 50 evra?", B92, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.b92.net/biz/vesti/srbija/mali-svima-po-60-evra-ko-dobija-novac-kad-se-prijaviti-kome-ide-dodatnih-50-evra-video-1809994
- "Srbija: Da li je ovo stvarno precizni snajper posle bazuke?", DW, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.dw.com/sr/nova-pomo%C4%87-dr%C5%BEave-u-srbiji-da-li-je-ovo-stvarno-precizni-snajper-posle-bazuke/a-56403433
- "Kolika je cena besplatnog „novca iz helikoptera", Standard, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://standard.rs/2021/04/21/kolika-je-cena-novca-iz-helikoptera/
- "Od danas u Srbiji primena uredbe o zamrzavanju cena osnovnih namirnica", Данас, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/od-danas-u-srbiji-primeni-uredba-o-zamrzavanju-cena-osnovnih-namirnica/
- "Građani Srbije kritikuju odluku Vlade", Ал Џезира Балканс, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 година, преку https://balkans.aljazeera.net/videos/2021/12/1/gradjani-srbije-kritikuju-zamrzavanja-cijena-pet-namirnica
- "Privreda i inflacija: Šta znači to što je Srbije zamrzla cene pet osnovnih namirnica", Данас, 2021б, пристапено на 16ти јули, преку https://www.danas.rs/bbc-news-serbian/privreda-i-inflacija-sta-znaci-to-sto-je-srbije-zamrzla-cene-pet-osnovnih-namirnica-2/
- "ZAMRZNUTE CENE PET OSNOVNIH NAMIRNICA! Vlada je upravo presekla, evo šta neće moći da poskupi", Блиц, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку

https://www.blic.rs/biznis/vesti/zamrznute-cene-pet-osnovnih-namirnica-vlada-je-upravo-presekla-evo-sta-nece-moci-da/yrdz7d3

- “Vučić: Mladi od 16 do 30 godina dobijaju od države 100 eura”, Ал Џезира Балканс, 2021б, пристапено на 16ти јули преку https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2021/12/29/vucic-srbija-ce-2030-godine-imati-i-najmanje-sest-naucnotehnoloskih-parkova
- “Gajić: Pomoć mladima od 100 evra – kupovina glasova njihovih roditelja”, Нова, 2021, пристапено на 16ти јули преку https://nova.rs/vesti/biznis/gajic-pomoc-mladima-od-100-evra-kupovina-glasova-njihovih-roditelja-2/
- “Vlada Srbije ograničila uredbom cenu goriva”, Радио Слободна Европа Србија, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-ograni%C4%8Denje-cena-goriva/31697765.html
- “Vlada Srbije ograničila cijene goriva do kraja aprila”, Ал Џезира Балканс 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://balkans.aljazeera.net/news/economy/2022/4/7/vlada-srbije-ogranicava-cijene-goriva-do-kraja-aprila
- “Cena struje za privredu još dva meseca 75 evra po megavat-satu”, РТВ, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.rtv.rs/sr_lat/ekonomija/cena-struje-za-privredu-jos-dva-meseca-75-evra-po-megavat-satu_1346007.html
- “Могуће увођење „швајцарске формуле плус“ ради бржег раста пензија”, Официјална веб страна на Владата на Република Србија, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.srbija.gov.rs/vest/635497/moguce-uvodjenje-svajcarske-formule-plus-radi-brzeg-rasta-penzija.php
- “Нова „швајцарска формула” спречава даље обезвређивање пензија”, Политика, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.politika.rs/scc/clanak/525578/Nova-svajcarska-formula-sprecava-dalje-obezvredivanje-penzija
- “Narodna banka Srbije pooštrava monetarne uslove”, Ал Џезира Балканс, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://balkans.aljazeera.net/videos/2022/8/12/narodna-banka-srbije-poostrava-monetarne-uslove
- “Odluka Narodne banke Srbije: Ponovo povećana referentna kamatna stopa, novi rast dinarskih kredita”, Euronews Србија, 2022, пристапено на 16ти јули 2023 преку

https://www.euronews.rs/biznis/biznis-vesti/83470/odluka-narodne-banke-srbije-ponovo-povecana-referentna-kamatna-stopa-novi-rast-dinarskih-kredita/vest

- “NBS prelomila: Povećana referentna kamatna stopa, šta to znači za vaše rate?”, Бизнис Телеграф, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3539539-nbs-prelomila-povecana-referentna-kamatna-stopa-sta-to-znaci-za-vase-rate
- “Srbija ograničila cijene plina i osnovnih životnih namirnica”, Ал Џезира Балканс, 2022в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2022/7/28/srbija-ogranicila-cijene-plina-i-osnovnih-zivotnih-namirnica
- “Ограничена висина цена основних животних намирница”,Официјална веб страна на Владата на Република Србија, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.srbija.gov.rs/vest/667942/ogranicena-visina-cena-osnovnih-zivotnih-namirnica.php
- “UREDBA O OGRANIČENJU VISINE CENA OSNOVNIH ŽIVOTNIH NAMIRNICA: Primena Uredbe produžena do 31.3.2023 Godine”, Параграф, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/270223/270223-vest8.html
- “Cene osnovnih životnih namirnica ostaju iste do kraja aprila”, Данас, 2023а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/cene-osnovnih-zivotnih-namirnica-ostaju-iste-do-kraja-aprila/
- “Saznajemo: Cena osnovnih namirnica ograničena do kraja aprila”, Бизнис Телеграф, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3655452-produzena-uredba-o-namrinicama
- “Hoće li biti pada cena hrane i u Srbiji”, Спутник, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://lat.sputnikportal.rs/20230422/hoce-li-biti-pada-cena-hrane-i-u-srbiji-1154500221.html
- “Zašto je hrana skupa u Srbiji: Kolika je stvarno naša inflacija u odnosu na okruženje, i zbog čega vlast tvrdi da je najniža u regionu?”, Данас, 2023б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/zasto-je-hrana-skupa-u-srbiji-kolika-je-stvarno-nasa-inflacija-u-odnosu-na-okruzenje-i-zbog-cega-vlast-tvrdi-da-je-najniza-u-regionu/
- “Profesor Šoškić objasnio ministru: Inflacija nije pobeđena, cene ne padaju”, Н1, 2023а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://n1info.rs/biznis/soskic-inflacija-nije-pobedjena-cene-ne-padaju-mi-smo-od-deflacij”National Bank of Serbia again raises key

policy rate, Н1, 2023б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://n1info.rs/english/news/national-bank-of-serbia-again-raises-key-policy-rate/

- “Serbia Key Policy Rate”, Фокус Економикс, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.focus-economics.com/country-indicator/serbia/interest-rate/
- “Počinje realizacija prve faze kreditne podrške privredi”, Официјална веб страна на Владата на Црна Гора, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.gov.me/clanak/pocinje-realizacija-prve-faze-kreditne-podrske-privredi
- “NAJAVLJENO NOVO POVEĆANJE AKCIZA NA DUVAN I DUVANSKE PROIZVODE: Švercovane cigarete čekaju nove namete u Crnoj Gori”, Монитор, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.monitor.co.me/najavljeno-novo-povecanje-akciza-na-duvan-i-duvanske-proizvode-svercovane-cigarete-cekaju-nove-namete-u-crnoj-gori/
- “Crna Gora od 1. jula uvodi akcize na sladoled”, Политика, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.politika.rs/sr/clanak/478899/Crna-Gora-od-1-jula-uvodi-akcizu-na-sladoled
- “Zbog povećanja akciza doći će do rasta sivog tržišta”, CDM, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.cdm.me/ekonomija/zbog-povecanja-akciza-doci-ce-do-rasta-sivog-trzista/
- “Stanić o akcizama: Vlada sprema grčki scenario, vodi građane ka siromaštvu i uništava privredu”, CDM, 2021б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.cdm.me/ekonomija/stanic-o-akcizama-vlada-sprema-grcki-scenario-vodi-gradane-ka-siromastvu-i-unistava-privredu/
- “DF neće podržati novu akciznu politiku”, Mina, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/df-nece-podrzati-novu-akciznu-politiku/
- “Stanić: Država može i mora uticati na smanjenje akciza”, Mina, 2021б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/stanic-drzava-moze-i-mora-uticati-na-smanjenje-akciza/
- “Vlada Crne Gore daje građanima po tri litra ulja”, Danas, 2021в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.danas.rs/svet/vlada-crne-gore-daje-gradjanima-po-tri-litra-ulja/
- “Stanić: Vlada nesposobna da zaustavi rast nezaposlenosti i odlazak mladih iz zemlje”, Вијести, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/politika/569628/stanic-vlada-nesposobna-da-zaustavi-rast-nezaposlenosti-i-odlazak-mladih-iz-zemlje

- ''Poslanici terorišu 650.000 građana, taoci smo njihovih sujeta, bolesnih nauma, ličnih interesa...", Вијести, 2021б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/564855/poslanici-terorisu-650-000-gradjana-taoci-smo-njihovih-sujeta-bolesnih-nauma-licnih-interesa
- “Vlada Crne Gore usvojila informaciju o projektu "Evropa sad", Глас Америке Балканс, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.glasamerike.net/a/vlada-crne-gore-usvojila-informaciju-o-projektu-evropa-sad-/6300004.html
- “Evropa sad: Rebalans uslovljen pumpanjem rashoda, a ne programom "Evropa sad”, Вијести, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/621519/evropa-sad-rebalans-uslovljen-pumpanjem-rashoda-a-ne-programom-evropa-sad
- “DF: Evropa sad da se preciznije odredi prema predloženim amandmanima na Zakon o lokalnoj samoupravi”, Вијести, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/politika/636229/df-evropa-sad-da-se-preciznije-odredi-prema-predlozenim-amandmanima-na-zakon-o-lokalnoj-samoupravi
- “KOPRIVICA: Podizanje minimalne penzije će obezbijediti makar elementarnu egzistenciju”, Мондо, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://mondo.me/info/Crna-gora/a1008547/KOPRIVICA-Podizanje-minimalne-penzije-ce-obezbijediti-makar-elementarnu-egzistenciju.html
- “Spajić: U maju povećanje penzija za oko deset odsto, zlato najbolja odbrana od rekordne inflacije”, Вијести, 2022в, пристапено на 16ти ули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/politika/595614/spajic-u-maju-povecanje-penzija-za-oko-deset-odsto-zlato-najbolja-odbrana-od-rekordne-inflacije
- “Povećanje penzija "pojela" inflacija”, Вијести, 2022г, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/tv/emisije/604201/povecanje-penzija-pojela-inflacija
- “Poslanici SD: Najniže penzije povećati za još 23 odsto”, Вијести, 2023а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/politika/609166/poslanici-sd-najnize-penzije-povecati-za-jos-23-odsto
- “Traže vanredno povećanje penzije, da se nadoknadi inflacija”, Вијести, 2023б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/656978/traze-vanredno-povecanje-penzije-da-se-nadoknadi-inflacija

- “Vlada ograničila marže na brašno, šećer, so i ulje”, eKapija, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://me.ekapija.com/news/3743704/vlada-ogranicila-marze-na-brasno-secer-so-i-ulje
- “Vlada ograničila marže na brašno, ulje, šećer i so”, Официјлна веб страна на Владата на Црна Гора, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.gov.me/clanak/vlada-ogranicila-marze-na-brasno-ulje-secer-i-so
- “Ko ne ograniči marže kazna do 10.000 eura”, Вијести, 2022ѓ, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/610422/ko-ne-ogranici-marze-kazna-do-10000-eura
- “Crna Gora: kako protiv inflacije?”, DW, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.dw.com/hr/crna-gora-kako-protiv-inflacije/a-63250609
- “Tvrde da tokom jeseni i zime neće biti nestašice hrane”, Актуелно, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.aktuelno.me/ekonomija/nadlezni-ne-ocekuju-probleme-tvrde-da-tokom-jeseni-i-zime-nece-biti-nestasice-hrane/
- “Skupština Crne Gore odlučila: Ukida se PDV na hleb”, Данас, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/skupstina-crne-gore-odlucila-ukida-se-pdv-na-hleb/
- “Crna Gora ukida PDV na hleb, kao i akcize na plastiku”, Бизнис, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://biznis.rs/vesti/crna-gora-ukida-pdv-na-hleb-kao-i-akcize-na-plastiku/
- “Crnogorci podržali predlog o ukidanju PDV na hleb”, Бизнис Телеграф, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://biznis.telegraf.rs/info-biz/3507890-crnogorci-podrzali-predlog-o-ukidanju-pdv-na-hleb
- “U crnogorskom parlamentu usvojen rebalans budžeta i nova zaduženja”, Радио Слободна Европа, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.slobodnaevropa.org/a/budzet-crna-gora-usvojen-parlament-rebalans-/32056352.html
- “Crnogorski budžet 'široke ruke”, Радио Слободна Европа, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.slobodnaevropa.org/a/budzet-socijalna-davanja-izbori-crna-gora/32199166.html
- “Usvojene izmjene i dopune Zakona o akcizama”, Побједа, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.pobjeda.me/clanak/damjanovic-set-poreskih-akata-bi-trebalo-da-odredimo-prije-predsjednicke-kampanje

- “Konjević: DF, URA, Demokrate izglasali Spajićeve loše predloge; Spajić: Inflacija bila tri odsto kada smo to predlagali”, Вијести, 2023б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/645569/konjevic-df-ura-demokrate-izglasali-spajiceve-lose-predloge-spajic-inflacija-bila-tri-odsto-kada-smo-to-predlagali
- “Usvojene izmjene i dopune Zakona o akcizama”, Побједа, 2023б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.pobjeda.me/clanak/damjanovic-set-poreskih-akata-bi-trebalo-da-odredimo-prije-predsjednicke-kampanje
- “Jaćimović: Stabilizacija cijena ove godine”, Портал Аналитика, 2023, простапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.portalanalitika.me/clanak/jacimovic-stabilizacija-cijena-ove-godine
- “Od utorka snižene cijene u sklopu akcije Stop inflaciji”, Мина, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://mina.news/mina-business-ekonomske-vijesti-iz-crne-gore/od-utorka-snizene-cijene-u-sklopu-akcije-stop-inflaciji/
- “MERT: Telekomunikacioni operatori se pridružili akciji "Stop inflaciji", Вијести, 2023в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/653572/mert-telekomunikacioni-operatori-se-pridruzili-akciji-stop-inflaciji
- “Đurović: Nastavljamo sa akcijom Stop inflaciji i u junu”, CDM, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.cdm.me/ekonomija/durovic-nastavljamo-sa-akcijom-stop-inflaciji-i-u-junu/
- “VLADA CRNE GORE: SPISAK KOMPANIJA I ARTIKALA KOJE UČESTVUJU U AKCIJI STOP INFLACIJI JE AŽURAN!”, Мондо, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://mondo.me/info/Ekonomija/a1158627/Azuran-spisak-kompanija-koje-ucestvuju-u-akciji-Stop-inflaciji.html
- “Građani Podgorice o akciji "Stop inflaciji": I hvale sniženje, i traže kvalitet”, Вијести, 2023г, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/648778/gradjani-podgorice-o-akciji-stop-inflaciji-i-hvale-snizenje-i-traze-kvalitet
- “USSCG: Vlada da vrati umanjene akcize za gorivo, puna podrška akciji "Stop inflaciji”, Вијести, 2023д, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/648717/usscg-vlada-da-vrati-umanjene-akcize-za-gorivo-puna-podrska-akciji-stop-inflaciji

- “Суверена Гаранција”, Албански Центар за Публикации, 2021а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/fz/2020/60/8550d307-5a51-44ec-8326-a5a68aec6ca6;q=granci%20sovrane
- “Суверена Гаранција”, Албански Центар за Публикации, 2021б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/fz/2021/20/b3be06e6-4b49-406c-b3b3-5e69563107a4;q=garancia%20sovrane
- “Garancia Sovrane, 4 miliard lekë për sektorin e bujqësisë” [Суверена гаранција, 4 милијарди леки за секторот земјоделство], Официјална веб страна на албанското министерство за финансии, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://financa.gov.al/garancia-sovrane-4-miliard-leke-per-sektorin-e-bujqesise/
- “Rama: 4 mld lekë garanci sovrane për fermerët, ka perënduar koha e bujqësisë vetmitare” [Суверена гаранција, 4 милијарди леки за земјоделскиот сектор. Рама: 4 милијарди леки суверена гаранција за земјоделците, времето на осамено земјоделство помина], Oranews, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.oranews.tv/vendi/rama-4-mld-leke-garanci-sovrane-per-fermeret-ka-perenduar-koha-e-bujqesise-i1027237
- “Garanci sovrane, 1 miliardë lekë në dispozicion të fermerëve” [Суверена гаранција, 1 милијарда леки на располагање на земјоделците], Монитор, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.monitor.al/garanci-sovrane-1-miliarde-leke-ne-dispozicion-te-fermereve/
- “Paketa e rezistencës sociale” [Пакет за социјален отпор], Официјална веб страна на албанскиот Совет на министри, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministria.al/paketa-e-rezistences-sociale/
- “Paketa e Rezistencës, Rama takohet me pensionistët: Këtë nuk po e bën asnjë qeveri në Europë”, [Пакетот на отпорот, Рама се сретна со пензионерите: Ниту една влада во Европа не го прави ова], ABC News AL, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://abcnews.al/paketa-e-rezistences-rama-takohet-me-pensionistet-kete-nuk-po-e-ben-asnje-qeveri-ne-europe/
- “Qeveria, propagandë me paketën sociale, jo të gjithë pensionistët përfitojnë” [Власта, пропаганда со социјалниот пакет, немаат сите пензионери], Rrugapress Al, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://rrugapress.al/qeveria-propagande-me-paketen-sociale-jo-te-gjithe-pensionistet-perfitojne/
- “Akti normativ” [Нормативен акт], Албански центар за публикации, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/akt-

normativ/2022/03/18/7/ca3b4f40-b941-4a3f-94f7-b9ed559290b6;q=P%C3%ABr%20transparenc%C3%ABn%20dhe%20monitorimin%20e%20%C3%A7mimeve%20p%C3%ABr%20disa%20produkte%20ushqimore%20baz%C3%AB%20dhe%20produkte%20t%C3%AB%20tjera%20t%C3%AB%20lidhura%20me%20to,%20si%20pasoj%C3%AB%20e%20situat%C3%ABs%20s%C3%AB%20ve%C3%A7ant%C3%AB%20t%C3%AB%20krijuar%20n%C3%AB%20treg

- “Për miratimin e listës së produkteve ushqimore bazë dhe produktet e tjera të lidhura me to për të cilat zbatohet situata e veçantë, sipas aktit normativ nr. 7, datë 18.3.2022” [За одобрување на списокот на основни прехранбени производи и други сродни производи за кои се однесува посебната состојба, согласно нормативниот акт бр. 7, од 18.3.2022 г], Албански центар за публикации, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/04/01/2/c5a50025-6cea-4609-80e5-da9d06e0b343;q=P%C3%ABr%20transparenc%C3%ABn%20dhe%20monitorimin%20e%20%C3%A7mimeve%20p%C3%ABr%20disa%20produkte%20ushqimore%20baz%C3%AB%20dhe%20produkte%20t%C3%AB%20tjera%20t%C3%AB%20lidhura%20me%20to,%20si%20pasoj%C3%AB%20e%20situat%C3%ABs%20s%C3%AB%20ve%C3%A7ant%C3%AB%20t%C3%AB%20krijuar%20n%C3%AB%20treg
- “Bordi i Transparencës për çmimet: Kompanitë s'do kenë marzh fitimi! S'vendosim dot çmimet që duam!” [Одбор за транспарентност за цените: Фирмите нема да имаат профитна маржа! Не можеме да ги поставиме цените што ги сакаме!], Дритаре, 2022, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://dritare.net/ekonomi/bordi-i-transparences-per-cmimet-kompanite-sdo-kene-marzh-fitimi-svendos-i720727
- “Gjobë nga 2 deri në 10 milionë lekë për bizneset që abuzojnë me çmimet në Shqipëri” [Казни од 2 до 10 милиони леки за бизниси кои ги злоупотребуваат цените во Албанија], Ботасот, 2022, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://www.botasot.info/shqiperia/1787640/gjobe-nga-2-deri-ne-10-milione-leke-per-bizneset-qe-abuzojne-me-cmimet-ne-shqiperi/
- “Për miratimin e marzheve në bazë të monitorimit të çmimeve për produktet ushqimore bazë dhe produktet e tjera të lidhura me to, si pasojë e situatës së veçantë të krijuar në treg” [За одобрување на маржи врз основа на следење на цените за основните прехранбени производи и други сродни производи, како резултат на посебната состојба создадена на пазарот], Албански Центар за Публикации, 2022в, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/05/04/5/1928e588-440e-4d9c-8636-

af4bfa8b018c;q=P%C3%ABr%20transparenc%C3%ABn%20dhe%20monitorimin%20e%20%C3%A7mimeve%20p%C3%ABr%20disa%20produkte%20ushqimore%20baz%C3%AB%20dhe%20produkte%20t%C3%AB%20tjera%20t%C3%AB%20lidhura%20me%20to,%20si%20pasoj%C3%AB%20e%20situat%C3%ABs%20s%C3%AB%20ve%C3%A7ant%C3%AB%20t%C3%AB%20krijuar%20n%C3%AB%20treg

- “Garancia Sovrane” [Суверена Гаранција], Албански Центар за Публикации, 2020, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/fz/2022/81/5592a334-5f49-473a-9c03-6eead074c932;q=MIRATIMIN%20E%20GARANCIS%C3%8B%20SHTET%C3%8BRORE%20T%C3%8B%20HUAS%20ME%20BANKAT%20TREGTARE%20P%C3%8BR%20GARANTIMIN%20E%20HUAMARRJES%20S%C3%8B%20SUBJEKTEVE,%20Q%C3%8B%20TREGTOJN%C3%8B%20ME%20SHUMIC%C3%8B%20PRODUKTE%20USHQIMORE%20BAZ%C3%8B%20P%C3%8BR%20T%C3%8B%20MUND%C3%8BSUAR%20FINANCIMIN%20E%20NEVOJSH%C3%8BM%20P%C3%8BR%20MBAJTJEN%20E%20REZERVAVE,%20ME%20Q%C3%8BLLIM%20P%C3%8BRВЛЕКИIMIN%20E%20SITUAT%C3%8BS%20S%C3%8B%20VE%C3%87ANT%C3%8B%20T%C3%8B%20KRIJUAR%20N%C3%8B%20TREG,%20SI%20DHE%20P%C3%8BR%20P%C3%8BRCAKTIMIN%20E%20KUSHTEVE%20DHE%20KRITEREVE%20T%C3%8B%20MARR%C3%8BVESHJES%20S%C3%8B%20GARANCIS%C3%8B%20DHE%20MARR%C3%8BVESHJES%20S%C3%8B%20MIR%C3%8BKUPTIMIT
- “Qeveria, 3 mld lekë garanci sovrane për bizneset që tregtojnë produktet e shportës”, [Влада, суверена гаранција од 3 милијарди леки за бизнисите кои продаваат кошнички производи], Oranews, 2022б, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://www.oranews.tv/vendi/qeveria-miraton-garancine-sovrane-prej-3-mld-lekesh-per-bizneset-qe-tregto-i1043680
- “Zbardhet shuma/ Qeveria 3 mld lekë garanci sovrane për bizneset që tregtojnë produktet e shportës: Rrisni rezevrat ushqimore, nëse s’iu shiten, jua blen shteti” [Износот е обелоденет/ Државна суверена гаранција од 3 милијарди леки за бизнисите што продаваат кошнички производи: Зголемете ги резервите на храна, ако не се продаваат, државата ќе ви ги купи], Shquiptarja, 2022, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://shqiptarja.com/lajm/zbardhet-shuma-qeveria-3-mld-leke-garanci-sovrane-per-bizneset-qe-tregtojne-produktet-e-shportes-rrisni-rezevrat-ushqimore-nese-siu-shiten-jua-blen-shteti

- “Për miratimin e marzheve në bazë të monitorimit të çmimeve për produktet ushqimore bazë dhe produktet e tjera të lidhura me to, si pasojë e situatës së veçantë të krijuar në treg” [За одобрување на маржи врз основа на следење на цените за основните прехранбени производи и други сродни производи, како резултат на посебната состојба создадена на пазарот], Албански Центар за Публикации, 2022г, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/06/27/7/988222fe-87e3-462c-b92c-9d0c72b0727a;q=P%C3%ABr%20transparenc%C3%ABn%20dhe%20monitorimin%20e%20%C3%A7mimeve%20p%C3%ABr%20disa%20produkte%20ushqimore%20baz%C3%AB%20dhe%20produkte%20t%C3%AB%20tjera%20t%C3%AB%20lidhura%20me%20to,%20si%20pasoj%C3%AB%20e%20situat%C3%ABs%20s%C3%AB%20ve%C3%A7ant%C3%AB%20t%C3%AB%20krijuar%20n%C3%AB%20treg
- Ревидирани марѓи на профит, Албански Центар за Публикации, 2022д, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://qbz.gov.al/eli/fz/2022/110/ede7a787-0554-475a-8558-58d8b52016fd;q=bordi%20i%20transparences
- “Paketa e re e Rezistencës Sociale, mbështetje afatmesme dhe të qëndrueshme për përblекиimin e pasojave të krizës globale” [Новиот пакет за социјална отпорност, среднорочна и одржлива поддршка за справување со последиците од глобалната криза], Официјална веб страна на Албански Совет на министри, 2022, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://kryeministria.al/newsroom/paketa-e-re-e-rezistences-sociale-mbeshtetje-afatmesme-dhe-te-qendrueshme-per-perblекиimin-e-pasojave-te-krizes-globale/
- “Efektet e Paketës së Re të Rezistencës Sociale”, [Ефектите од новиот пакет за социјален отпор], Монитор, 2022б, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://www.monitor.al/efektet-e-paketes-se-re-te-rezistences-sociale/
- “Paketa e rezistencës sociale, kush përfiton e kush mbetet jashtë?” [Пакетот за социјален отпор, кој има корист, а кој е изоставен?], Citizens Channel, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://citizens-channel.com/2022/09/09/paketa-e-rezistences-sociale-kush-perfiton-e-kush-mbetet-jashte/
- “Paketa antikrizë, Rama: Riindeksim brenda të njëjtit vit, shkon në 9.5% rritja e pensioneve” [Антикризен пакет, Рама: Реиндексирањето во истата година оди на зголемување на пензиите за 9,5 отсто], АТА, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://ata.gov.al/2022/09/08/paketa-antikrize-rama-riindeksim-brenda-te-njejtit-vit-shkon-ne-9-5-rritja-e-pensioneve/

- “Paketa antikrizë, 52 milion euro për familjet në nevojë – Ndryshon buxheti/ Ibrahimaj: Masa për përблекиimin e çmimeve, shkurtohen fondet për investime” [Антикризен пакет, 52 милиони евра за семејствата кои имаат потреба - Буџетот се менува/ Ибрахимај: Се кратат мерките за справување со цените, средствата за инвестиции], Scantv, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://scantv.al/paketa-antikrize-52-milion-euro-per-familjet-ne-nevoje-ndryshon-buxheti-ibrahimaj-masa-per-perблекиimin-e-cmimeve-shkurtohen-fondet-per-investime/
- “Tabaku: E papranueshme rritja e çmimit të energjisë në kohë krize, qeveria vetëm ankohet, nuk ofron zgjidhje. Agлекиiu: Paketa antikrizë, qesharake” [Табаку: Неприфатливо поскапување на енергенсите во услови на криза, Владата само се жали, не нуди решенија. Агалиу: Антикризниот пакет, смешен], Балканвеб, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.balkanweb.com/tabaku-e-papranueshme-rritja-e-cmimit-te-energjise-ne-kohe-krize-qeveria-vetem-ankohet-nuk-ofron-zgjidhje-agлекиiu-paketa-antikrize-qesharake/
- “Vendimi i Bordit të Transparencës datë 29.3.2022” [Одлука на Одборот за транспарентност од 29.3.2022 година], Официјална веб страна на албанско Министерство за финансии и економија, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://financa.gov.al/vendimi-i-bordit-te-transparences-date-29-3-2022/
- “Bordi i Transparencës vendos për çmimet e reja të karburanteve” [Одборот за транспарентност одлучува за новите цени на горивата], Албаниан Пост, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://albanianpost.com/bordi-i-transparences-vendos-per-cmimet-e-reja-te-karburanteve/
- “Afrimi i zgjedhjeve, qeveria ul çmimin e naftës dhe benzinës. Bordi i transparencës e bën natën ditë, dy mbledhje brenda 24 orësh” [Наближувајќи се до изборите, власта ги намалува цените на нафтата и бензините. Одборот за транспарентност ја претвора ноќта во ден, два состаноци во рок од 24 часа], Балканвеб, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.balkanweb.com/bordi-i-transparences-ndryshon-cmimet-ja-sa-do-te-tregtohen-karburantet-ne-vend/?fbclid=IwAR1u5JAYnjTu9GCDZaU-IZ7TZe8CRTl69hA6WVef_aHXTvx3fZnDSv6Icrc
- Одлука за компензирање на подигнатата сума на пари, Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2021, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-nga-mbledhja-e-12-te-e-Qeverise.pdf

- Одлука за дозвола на граѓаните да подигнат 10% од своите пензиски заштеди, Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2020, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-nga-mbledhja-e-12-te-e-Qeverise.pdf
- “Plani i Rimëkëmbjes së Qeverisë, 10 përqind i Trustit: Pse kjo masë funksionon?” [Владин план за закрепнување, 10 проценти од пензиската заштеда: Зошто функционира оваа мерка?], Institute for Development Policy, 2020, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://indep.info/wp-content/uploads/2020/07/INDEP_Analize-mbi-masen-10.pdf
- “Tërheqja e 10 përqindëshit të Trustit, rreth 120 milionë euro do t'iu rimburësohen qytetarëve në pesë vitet e ardhshme” [Повлекување на 10 отсто од пензискиот фонд, околу 120 милиони евра ќе им бидат вратени на граѓаните во следните пет години,Телеграфи, n.d., пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://telegrafi.com/terheqja-e-10-perqindeshit-te-trustit-rreth-120-milione-euro-tiu-rimburesohen-qytetareve-ne-pese-vitet-e-ardhshme/
- “Ministria e Financave nuk tregon se si dhe kur do të zbatohen masat e Pakos së ‘Ringjлекијes Ekonomike’” [Министерството за финансии не посочува како и кога ќе се спроведат мерките од Пакетот „економска преродба“], Клекихо, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/gjate/ministria-e-financave-nuk-tregon-se-si-dhe-kur-do-te-zbatohen-masat-e-pakos-se-ringjлекијes-ekonomike/
- “Bajrami thotë se nuk ka Pako të ringjлекијes ekonomike prej 420 milionë euro” [Бајрами вели дека нема пакет за економско заздравување од 420 милиони евра], Коха, 2021, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/297423/bajrami-thote-se-nuk-ka-pako-te-ringjлекијes-ekonomike-prej-420-milione-euro/
- “Sa mjete ka ndare Qeveria e Kosoves nga Programi i Ringjлекијes Ekonomike gjate periudhes korrik-dhjetor 2022?” [Колку средства има одвоено Владата на Косово од Програмата за економско заживување во периодот јули-декември 2022 година?], Gap Institute, 2023, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.institutigap.org/lajme/3044
- Одлука 5/55, Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2022a, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-e-mbledhjes-se-55-1.pdf

- Одлука 01/60, Официјална веб страна на косовскиот Совет на министри, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimi-i-mbledhjes-se-60-te-te-Qeverise-1.pdf
- “Edhe LDK-ja paralajmëron protestë kundër shtrenjtimit të energjisë” [Дури и ЛДК најавува протест против поскапувањето на енергијата], Koha, 2022а, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/306968/edhe-ldk-ja-paralajmeron-proteste-kunder-shtrenjtimit-te-energjise/
- “Kriza energjetike: Qeveria jep 90 milionë euro, qytetarët duan masa shtesë” [Енергетска криза: Владата дава 90 милиони евра, граѓаните бараат дополнителни мерки], Коха, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/309596/kriza-energjetike-qeveria-jep-90-milione-euro-qytetaret-duan-masa-shtese/
- “BE-ja zotohet ta ndihmojë Kosovën në sektorin e energjisë” [ЕУ вети дека ќе му помогне на Косово во енергетскиот сектор], Коха, 2022в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/348319/be-ja-zotohet-ta-ndihmoje-kosoven-ne-sektorin-e-energjise/
- Одлука 02/66, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-e-mbledhjes-se-66-te-te-Qeverise.pdf
- Административна инструкција, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022г, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/07/UDHEZIM-ADMINISTRATIV-QRK-NR-032022-PER-RREGULLIMIN-E-CMIMEVE-TE-PRODUKTEVE-TE-NAFTES-DHE-KARBURANTEVE-TE-RIPERTERISHME-DHE-MASAT-E-TJERA-MBR-1.pdf
- “Qeveria merr vendim për rregullimin e çmimit të naftës” [Владата донесе одлука за корекција на цената на нафтата], Радио Слободна Европа Косово, 2022а, пристапено на 16 јули, 2023 преку https://www.evropaelire.org/a/cmimet-e-kraburanteve-qeveria-e-kosoves-vendimi/31909794.html
- “Skadimi i vendimit për çmime tavan, ky është çmimi i derivateve të naftës sot” [Истекува одлуката за плафонски цени, ова е цената на нафтените деривати денеска], Клекихо, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/skadimi-i-vendimit-per-cmime-tavan-ky-eshte-cmimi-i-derivateve-te-naftes-sot/

- Одлука 09/69, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022д, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-e-mbledhjes-se-69-te-te-Qeverise-1.pdf
- “Ndalohet përkohësisht eksporti i disa produkteve bazike agro-ushqimore” [Привремено е забранет извозот на некои основни земјоделско-прехранбени производи], Клекихо, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/ndalohet-perkohesisht-eksporti-i-disa-produkteve-bazike-agro-ushqimore/
- “Kosova ndalon eksportin e disa produkteve ushqimore” [Косово забрани извоз на некои прехранбени производи], Радио Слободна Европа Косово, 2022б, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.evropaelire.org/a/kosova-ndalon-eksportin-e-disa-produkteve-ushqimore/31801292.html
- “Konfuzioni për kohëzgjatjen e rezervave të Kosovës” [Конфузија околу времетраењето на резервите на Косово], Радио Слободна Европа Косово, 2022в, пристапено на 16ти јули 2023 преку https://www.evropaelire.org/a/rezervat-shteterore-te-kosoves/31756261.html
- “Qeveria ndan 1,7 milionë euro për 34 mijë pako ushqimore për familjet në nevojë” [Владата издвојува 1,7 милиони евра за 34.000 пакети со храна за семејствата кои имаат потреба], Коха, 2022г, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/323008/qeveria-ndan-1-7-milione-euro-per-34-mije-pako-ushqimore-per-familjet-ne-nevoje/
- Одлука 21/94, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022ѓ, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/08/Vendimet-e-Mbledhjes-se-94-te-te-Qeverise-1-final.pdf
- Одлука 03/97, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022е, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/09/Vendimet-e-mbledhjes-se-97-te-te-Qeverise-1.pdf
- “Kush do të përfitojë nga masa e qeverisë për subvencionim të rrymës?” [Кој ќе има корист од владината мерка за субвенционирање на струја?], Косово Енерџи, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку Кој ќе има корист од владината мерка за субвенционирање на струја?
- “Haxhimusa: Izolimi i shtëpive, i rëndësishëm, por vonë për këtë dimër” [Хаџимуса: Изолација на куќи, важна, но доцна за оваа зима], Коха, 2022д, пристапено на 16ти

јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/346984/haxhimusa-subvencionimi-i-energjise-me-6-mln-euro-nje-pike-uji-ne-gur-te-nxehte-qe-avullohet-shpejt/

- "Përfundon subvencionimi i rrymës për kursimtarët" [Завршува субвенцијата за струја за штедачите], Коха, 2022е, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/375181/perfundon-subvencionimi-i-rrymes-per-kursimtaret/
- "Ministri i Financave tregon se kur pritet të shpërndahen shtesat nga 100 euro" [Министерот за финансии посочува кога се очекува да се распределат надоместоците од 100 евра], Клекихо, 2022в, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/ministri-i-financave-tregon-se-kur-pritet-te-shperndahen-shtesat-nga-100-euro/
- Одлука 31/99, Официјална веб страна на косовски Совет на министри, 2022ж, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/09/Vendimet-e-Mbledhjes-se-99-te-te-Qeverise-se-Republikes-se-Kosoves-1..pdf
- Прес конференција, Сојуз на независни синдикати на Косово, 2022, објавена на Фејсбук, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0RVrev6b47E4SmRh6Naq9mPqoKi1it3DUKeeYn5Ago5m33YgAXnAmUJy7c9dVGNX4l&id=1516367828616343
- "Njëqind eurot shtesë - ndihmë a lëmoshë" [Дополнителни сто евра - помош или милостина], Радио Слободна Европа Косово, 2022г, пристапено на 16ти јули 2023 преку https://www.evropaelire.org/a/qeveria-plani-per-rritjen-e-pages-minimale/31799937.html
- "Rizvanolli prezanton masat për subvencionim të energjisë: Do t'ia kursejnë shtetit 12 mln euro" [Ризваноли ги презентира мерките за субвенционирање на енергијата: Ќе и заштедат на државата 12 милиони евра], Коха, 2022ж, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.koha.net/arberi/346859/rizvanolli-prezanton-masat-per-subvencionim-te-energjise-do-tia-kursejne-shtetit-12-mln-euro/
- "Qeveria subvencionon pajisjet efiçiente për ngrohje për qytetarë" [Владата субвенционира ефикасна опрема за греење на граѓаните], Радио Слободна Европа Косово, 2022д, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.evropaelire.org/a/qeveria-energjia-pajisjet-subvencionimi-/32068063.html
- "PROJEKTLIGJI PËR MASAT E PËRKOHSHME TË PRODUKTEVE THEMELORE NË RASTE TË VEÇANTA TË DESTABILIZIMIT NË TREG" [ПРЕДЛОГ ЗАКОН ЗА ПРИВРЕМЕНИ МЕРКИ НА ОСНОВНИ ПРОИЗВОДИ ВО ПОСЕБНИ СЛУЧАИ

- НА ДЕСТАБИЛИЗАЦИЈА НА ПАЗАРОТ] Официјална веб страна на косовското собрание, 2022, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://www.kuvendikosoves.org/Uploads/Data/Documents/PLpermasateperkohshmeteproduktevethemelore-destabilizimitnetreg_guXHaxVSB6.pdf
- "Kuvendi miraton projektligjin për masat e përkohshme për produktet esenciale" [Собранието го изгласа предлог-законот за времени мерки за суштински производи], Клекихо, 2022г, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/kuvendi-miraton-projektligjin-per-masat-e-perkohshme-per-produktet-esenciale/
- "Miratohet Projektligji për vendosjen e çmimeve tavan në produktet themelore" [Се одобрува предлог-законот за утврдување на плафонски цени за основните производи], Клекихо, 2022д, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/miratohet-projektligji-per-vendosjen-e-cmimeve-tavan-ne-produktet-themelore/
- "Çmimet tavan për produktet esenciale, opozita kërkon që të rishkruhet projektligji" [Плафонски цени за основните производи, опозицијата бара предлог-законот да се преработи], Клекихо, 2022ѓ, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/gjate/analize/cmimet-tavan-per-produktet-esenciale-opozita-kerkon-qe-te-rishkruhet-projektligji/
- "LDK e çon në Kushtetuese Projektligjin për masat e përkohshme për produktet esenciale" [ЛДК пред Уставниот суд го носи предлог-законот за времени мерки за суштински производи], Клекихо, 2022е, пристапено на 16ти јули, 2023 преку https://клекихо.com/lajm/ldk-e-con-ne-kushtetuese-projektligjin-per-masat-e-perkohshme-per-produktet-esenciale/
- "WESTERN BALKANS REGULAR ECONOMIC REPORT: Testing Resilience" [РЕДОВЕН ЕКОНОМСКИ ИЗВЕШТАЈ НА ЗАПАДЕН БАЛКАН: Тестирање на отпорност], Групација на Светската Банка, 2023